

แบบฟอร์มการสมัคร
ประเภทรางวัลสัมฤทธิ์ผลประชาชนมีส่วนร่วม (Effective Change)
สาขาการบริหารราชการแบบมีส่วนร่วม

คำชี้แจง

1. การยื่นแบบฟอร์มการสมัคร

- 1.1 กรณีส่วนราชการ จังหวัด หรือองค์การมหาชน สามารถสมัครขอรับรางวัลโดยยื่นแบบฟอร์มการสมัคร ในนามส่วนราชการ จังหวัด หรือองค์การมหาชน และอธิบดี/หัวหน้าส่วนราชการ ผู้ว่าราชการจังหวัด หรือผู้อำนวยการองค์การมหาชน หรือผู้ที่ได้รับมอบอำนาจจากอธิบดี/หัวหน้าส่วนราชการ ผู้ว่าราชการจังหวัด หรือผู้อำนวยการองค์การมหาชน เป็นผู้ลงนามแบบฟอร์มการสมัคร
- 1.2 กรณีบุคคลหรือหน่วยงานอื่น (แมวมอง) เป็นผู้เสนอชื่อหน่วยงานและผลงานที่ควรได้รับรางวัล สามารถยื่นแบบฟอร์มการสมัคร และเป็นผู้ลงนามในแบบฟอร์มดังกล่าว
- 1.3 ผู้ที่เสนอชื่อหน่วยงานและผลงานที่ควรได้รับรางวัล ต้องจัดทำรายละเอียดข้อมูลการดำเนินงาน เกี่ยวกับการเปิดระบบราชการให้ประชาชนหรือผู้มีส่วนได้ส่วนเสียที่เกี่ยวข้องเข้ามามีส่วนร่วมในการบริหาร ราชการ เพื่อประกอบการสมัครขอรับรางวัล

2. ข้อมูลที่กรอกลงในแบบฟอร์มการสมัคร ต้องเป็นไปตามเงื่อนไขการสมัคร ดังนี้

- 2.1 ให้ใช้ข้อมูลและผลการดำเนินงานเกี่ยวกับการเปิดระบบราชการให้ประชาชนหรือผู้มีส่วนได้ส่วนเสียที่ เกี่ยวข้องเข้ามามีส่วนร่วมในการบริหารราชการในระดับการเข้ามาเกี่ยวข้อง (Involve) หรือระดับ ความร่วมมือ (Collaborate) ซึ่งควรมีการดำเนินงานมาแล้วไม่น้อยกว่า 1 ปี
- 2.2 การดำเนินโครงการ/การดำเนินงานที่เสนอมาเป็นตัวอย่าง ต้องสอดคล้องตามนโยบายสำคัญของ รัฐบาลหรือมติคณะรัฐมนตรี หรือเป็นอำนาจหน้าที่/ภารกิจหลักขององค์กร หรือสอดคล้อง ตามแผนพัฒนาจังหวัดหรือกลุ่มจังหวัด โดยการดำเนินการดังกล่าวสะท้อนการพัฒนาหรือ การเปลี่ยนแปลงที่ส่งผลต่อคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น และส่งผลกระทบต่อ (Impact) ต่อการพัฒนาเศรษฐกิจ สังคม และประเทศ
- 2.3 กรณีสมัครขอรับรางวัลมากกว่า 1 โครงการ/การดำเนินงาน ต้องเป็นการดำเนินโครงการ/การดำเนินงาน ที่ไม่ซ้ำกัน หรือไม่ใช่การดำเนินโครงการ/การดำเนินงานในพื้นที่เดียวกัน หรือไม่ซ้ำกับพื้นที่การดำเนิน โครงการ/การดำเนินงานเดิมที่เคยได้รับรางวัลความเป็นเลิศด้านการบริหารราชการแบบมีส่วนร่วม มาแล้ว

3. กรอกข้อมูลในใบสมัครให้ครบถ้วนและสมบูรณ์ และโปรดแนบเอกสาร/หลักฐานประกอบใบสมัคร พร้อมระบุให้ชัดเจนว่าเป็นเอกสาร/หลักฐานประกอบข้อคำถามใด เนื่องจากเอกสาร/หลักฐานประกอบ ใบสมัครเป็นหลักฐานที่มีความสำคัญต่อการพิจารณาและการประเมินผล

4. กรณีพื้นที่ในการกรอกข้อมูลในใบสมัครไม่เพียงพอสามารถเขียนเพิ่มเติมในกระดาษอื่น และโปรดหมายเหตุ แสดงความเชื่อมโยงกับข้อความด้วย
5. เปิดรับสมัครตั้งแต่วันที่ 3 มกราคม - 28 กุมภาพันธ์ 2561
6. ส่งแบบฟอร์มการสมัครพร้อมหลักฐาน/เอกสารประกอบได้ที่เว็บไซต์ www.opdc.go.th หรือ <http://awards.opdc.go.th> หรือส่งไปยังสำนักงาน ก.พ.ร. ตามที่อยู่ต่อไปนี้ :

สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาระบบราชการ (สำนักงาน ก.พ.ร.)
เลขที่ 59/1 ถนนพิษณุโลก แขวงจิตรลดา เขตดุสิต กรุงเทพมหานคร 10300
(กรุณาวางเล็บมุมซอง: รางวัลสาขาการบริหารราชการแบบมีส่วนร่วม ประจำปี พ.ศ. 2561)
เบอร์โทรศัพท์ที่สามารถติดต่อได้ 0 2356 9999 ต่อ 8871 , 8876 และ 8923
โทรสาร 0 2281 8328

1. ผู้ยื่นสมัคร

- กรณีส่วนราชการระดับกรม/เทียบเท่า จังหวัด หรือองค์การมหาชน (สมัครเอง)
โปรดระบุ (ชื่อหน่วยงานที่สมัคร) กรมพัฒนาที่ดิน กระทรวงเกษตรและสหกรณ์
- กรณีบุคคลหรือหน่วยงานอื่น (แมวมอง) โปรดระบุ
 - 1) ชื่อผู้ยื่นสมัคร
 - 2) ชื่อหน่วยงานที่เห็นควรได้รับรางวัล

2. ชื่อผู้ติดต่อ/ประสานงาน

2.1 นายสมโสทธิ์ ดำเนินงาม

ตำแหน่ง ผู้อำนวยการกองวิจัยและพัฒนาการจัดการที่ดิน

สังกัดหน่วยงาน กองวิจัยและพัฒนาการจัดการที่ดิน กรมพัฒนาที่ดิน

เลขที่ 2003/61 ถนนพหลโยธิน แขวงลาดยาว เขตจตุจักร กรุงเทพมหานคร รหัสไปรษณีย์ 10900

โทรศัพท์ 0-2941-2924 โทรสาร 0-2579-1565

E-mail: somst1963@gmail.com

2.2 นางทองอ่อน งานไฉ

ตำแหน่ง ผู้อำนวยการสถานีพัฒนาที่ดินยโสธร

สังกัดหน่วยงาน สถานีพัฒนาที่ดินยโสธร กรมพัฒนาที่ดิน

เลขที่ กม.12 ถ.อรุณประเสริฐ ต.หนองคู อ.เมือง จ.ยโสธร รหัสไปรษณีย์ 35000

โทรศัพท์ 082-105-7030 โทรสาร 045-773129

E-mail: yst01@ldd.go.th

2.3 นางนิสา มีแสง

ตำแหน่ง นักวิชาการเกษตรชำนาญการพิเศษ

สังกัดหน่วยงาน กลุ่มวิจัยและพัฒนาการปรับปรุงบำรุงดิน

สังกัดหน่วยงาน กองวิจัยและพัฒนาการจัดการที่ดิน กรมพัฒนาที่ดิน

เลขที่ 2003/61 ถนนพหลโยธิน แขวงลาดยาว เขตจตุจักร กรุงเทพมหานคร รหัสไปรษณีย์ 10900

โทรศัพท์ 092- 279-8042 โทรสาร 0-2561-4516

E-mail: nmeesang@hotmail.com

2.4 นางสาวสุมาลี กลางสุข

ตำแหน่ง นักวิชาการเกษตรชำนาญการพิเศษ

สังกัดหน่วยงาน กลุ่มวิจัยและพัฒนาหมอดินอาสาและบริหารจัดการเครือข่าย

สังกัดหน่วยงาน กองวิจัยและพัฒนาการจัดการที่ดิน กรมพัฒนาที่ดิน

เลขที่ 2003/61 ถนนพหลโยธิน แขวงลาดยาว เขตจตุจักร กรุงเทพมหานคร รหัสไปรษณีย์ 10900

โทรศัพท์ 081-875-0683 โทรสาร 0-2579-1565

E-mail: sm_chalee@hotmail.com

2.5 นางสาวอภันตรี พุกษพงศ์

ตำแหน่ง นักวิชาการเกษตรชำนาญการ

สังกัดหน่วยงาน กลุ่มวิจัยและพัฒนาการปรับปรุงบำรุงดิน

สังกัดหน่วยงาน กองวิจัยและพัฒนาการจัดการที่ดิน กรมพัฒนาที่ดิน

เลขที่ 2003/61 ถนนพหลโยธิน แขวงลาดยาว เขตจตุจักร กรุงเทพมหานคร รหัสไปรษณีย์ 10900

โทรศัพท์ 085-1565115 โทรสาร 0-2561-4516

E-mail: apuntree@gmail.com

2.6 นางลักษมี เมตต์ปราณี

ตำแหน่ง นักวิชาการเกษตรชำนาญการ

สังกัดหน่วยงาน กลุ่มวิจัยและพัฒนาหมอดินอาสาและบริหารจัดการเครือข่าย

สังกัดหน่วยงาน กองวิจัยและพัฒนาการจัดการที่ดิน กรมพัฒนาที่ดิน

เลขที่ 2003/61 ถนนพหลโยธิน แขวงลาดยาว เขตจตุจักร กรุงเทพมหานคร รหัสไปรษณีย์ 10900

โทรศัพท์ 090- 9969536 โทรสาร 0-2579-4194

E-mail: laksameeming@gmail.com

2.7 นางลำไพร คำลือ

ตำแหน่ง เจ้าพนักงานการเกษตรปฏิบัติงาน

สังกัดหน่วยงาน ฝ่ายวิชาการเพื่อการพัฒนาที่ดิน

สังกัดหน่วยงาน สถานีพัฒนาที่ดินยโสธร กรมพัฒนาที่ดิน

เลขที่ กม.12 ถ.อรุณประเสริฐ ต.หนองคู อ.เมือง จ.ยโสธร รหัสไปรษณีย์ 35000

โทรศัพท์ 082-1057030 โทรสาร 045-773129

E-mail: yst01@ladd.go.th

2.8 นางสาวภรภัทร นพมาลัย

ตำแหน่ง นักวิชาการเกษตรชำนาญการ

สังกัดหน่วยงาน กลุ่มวิจัยและพัฒนาการใช้ประโยชน์หญ้าแฝกในการจัดการดิน

สังกัดหน่วยงาน กองวิจัยและพัฒนาการจัดการที่ดิน กรมพัฒนาที่ดิน

เลขที่ 2003/61 ถนนพหลโยธิน แขวงลาดยาว เขตจตุจักร กรุงเทพมหานคร รหัสไปรษณีย์ 10900

โทรศัพท์ 081-9465179 โทรสาร 0-2562-5113

E-mail: nopmalia@hotmail.com

3. ผลการดำเนินการเปิดระบบราชการให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วม

ปลูกฮักท้องถิ่น หมอдинอินทรีย์ วิถีโสธร

มิติที่ 1: ความสามารถขององค์กร

1. การสร้างกลไกภายในองค์กร เพื่อรองรับการขับเคลื่อนการมีส่วนร่วมของประชาชนไปสู่การปฏิบัติ (6 คะแนน)

1.1 มีการกำหนดนโยบาย/ทิศทาง/แผนงานที่แสดงว่าให้ความสำคัญกับการมีส่วนร่วม ของประชาชน

ไม่มี

มี (โปรดระบุ และแนบเอกสารประกอบ)

กรมพัฒนาที่ดิน ได้ให้ความสำคัญกับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารจัดการราชการพัฒนาที่ดิน ได้กำหนดนโยบายหรือแผนระดับสูงสุดขององค์กร เป็นวิสัยทัศน์ พันธกิจ ยุทธศาสตร์ และเป้าประสงค์การบริหารจัดการทรัพยากรที่ดินอย่างชัดเจนทุกระดับ ซึ่งเป็นการสื่อสารจากผู้บริหารเกี่ยวกับแนวทางในการปฏิบัติหน้าที่ ถึงบุคลากรผู้รับผิดชอบโดยตรง

สำหรับการวางนโยบาย ทิศทาง การกำหนดแผนงาน การดำเนินการ ในระยะสั้นและระยะกลาง มีความสอดคล้องกับแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 (พ.ศ. 2560-2564) แสดงในยุทธศาสตร์กรมพัฒนาที่ดิน (พ.ศ. 2560-2564) และแผนกลยุทธ์ระดับหน่วยงาน ดังนี้

1) วิสัยทัศน์ ของกรมพัฒนาที่ดิน "พัฒนาที่ดินให้สมบูรณ์ เพิ่มพูนผลผลิต ในทิศทางการใช้ประโยชน์อย่างยั่งยืน บนพื้นฐานการมีส่วนร่วม" ให้นิยามให้ภาคีเครือข่าย ซึ่งหมายถึง หมอдинอาสา หมอдинน้อย เกษตรกร กลุ่มเกษตรกร ชุมชนท้องถิ่น และผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย ทั้งหน่วยงานภาครัฐ สถาบันการศึกษา และภาคเอกชน มีส่วนร่วมในการบริหารจัดการพัฒนาที่ดิน ถือเป็นกลไกในการขับเคลื่อนงานพัฒนาที่ดิน และการเผยแพร่องค์ความรู้ทางวิชาการเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพและคุณภาพของดินหรือที่ดิน หรือเพื่อเพิ่มผลผลิตทางการเกษตรให้สูงขึ้น นำไปสู่การพัฒนาต่อยอด ขยายผลสู่สาธารณะอย่างกว้างขวาง

2) พันธกิจ ข้อ 5 คือ พัฒนาหมอдинอาสา ยุวเกษตรกร หมอдинน้อย และกลุ่มเครือข่ายเกษตรกรให้มีความรู้ ความเข้าใจด้านการพัฒนาที่ดิน สามารถนำไปประยุกต์ใช้ได้ตามแนวเศรษฐกิจพอเพียงเพื่อเป็นรากฐานในการดำเนินชีวิต และพัฒนาชุมชนตามศักยภาพให้มีความเข้มแข็ง

3) อำนาจหน้าที่ ข้อ 6 คือ ถ่ายทอดผลการศึกษา ค้นคว้า วิจัย และให้บริการด้านการพัฒนาที่ดินรวมทั้งสร้างเครือข่ายหมอдинอาสา และกลุ่มเกษตรกร ให้เข้มแข็ง เพื่อรองรับการถ่ายทอดเทคโนโลยีและการมีส่วนร่วมในการพัฒนาที่ดินและในด้านอื่นๆ

4) ยุทธศาสตร์ ข้อ 3 การบริหารจัดการทรัพยากรดินอย่างสมดุลและยั่งยืนด้วยการฟื้นฟูปรับปรุงดินและอนุรักษ์ดินและน้ำ ได้กำหนดตัวชี้วัดและค่าเป้าหมายสำหรับการประเมินผลตามแนวทางของ Balance Scorecard ในมิติคุณภาพการให้บริการ เป้าประสงค์ที่ 3 และ 4

5) ยุทธศาสตร์ ข้อ 4 การสร้างและพัฒนาความเข้มแข็งให้กับหมอдинอาสา เกษตรกร และภาคีเครือข่าย ได้กำหนดตัวชี้วัดและค่าเป้าหมายสำหรับการประเมินผลตามแนวทางของ Balance Scorecard ในมิติการพัฒนาองค์กร เป้าประสงค์ที่ 1 และ 2

6) ยุทธศาสตร์ ข้อ 5 พัฒนาและถ่ายทอดเทคโนโลยีด้านการพัฒนาที่ดินบนพื้นฐานการมีส่วนร่วม ได้กำหนดตัวชี้วัดและค่าเป้าหมายสำหรับการประเมินผลตามแนวทางของ Balance Scorecard ในมิติการพัฒนาองค์กร

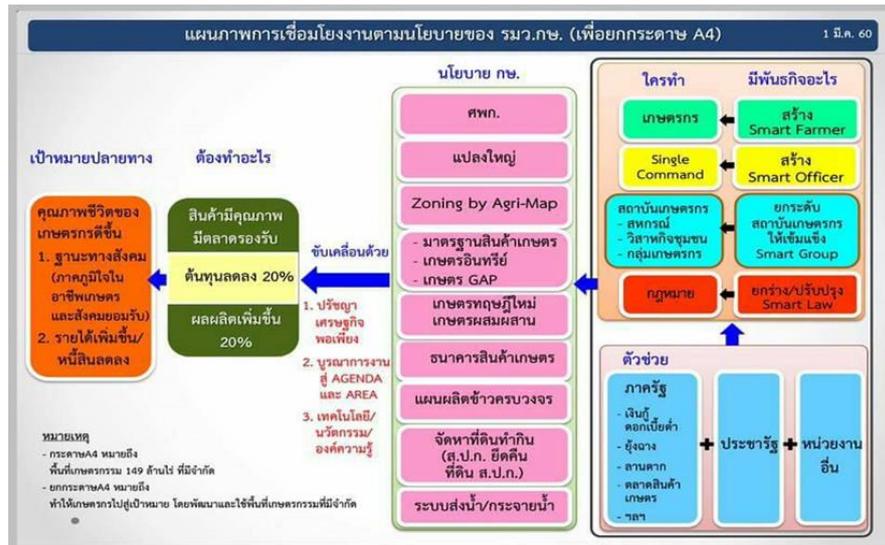
7) ยุทธศาสตร์ ข้อ 6 พัฒนางองค์กรสู่ความเป็นเลิศด้านการพัฒนาที่ดิน ได้กำหนดตัวชี้วัดและค่าเป้าหมายสำหรับการประเมินผลตามแนวทางของ Balance Scorecard ในมิติคุณภาพการให้บริการ เป้าประสงค์ที่ 2 และ มิติการพัฒนาองค์กร เป้าประสงค์ที่ 1

8) เชื่อมโยงยุทธศาสตร์กรมพัฒนาที่ดินและแผนกลยุทธ์ของหน่วยงาน (พ.ศ.2560-2564) ถ่ายทอดการมีส่วนร่วมของเกษตรกร สู่ระดับหน่วยงานภายใต้กรมพัฒนาที่ดิน ปรากฏในแผนกลยุทธ์สำนักวิศวกรรมเพื่อการพัฒนาที่ดิน กองวิจัยและพัฒนาการจัดการที่ดิน กองนโยบายและแผนการใช้ที่ดิน และสำนักงานพัฒนาที่ดินส่วนภูมิภาคกรม 12 เขต

The image displays four slides from a presentation on the Balanced Scorecard (BSC) implementation for the Land Development Department. The slides are organized into three main sections: Strategic Planning, Core Process, and Support Process. Each section contains a table with columns for 'Objective' (เป้าหมาย), 'Measure' (ตัวชี้วัด), and 'Target' (ค่าเป้าหมาย). The content is detailed and specific to the department's goals and processes.

สำหรับการวางแผนนโยบาย ทิศทาง การกำหนดแผนงาน การดำเนินการของกรมพัฒนาที่ดิน ในระยะยาวนั้น แสดงใน ยุทธศาสตร์กรมพัฒนาที่ดิน 20 ปี (พ.ศ. 2560 – 2579) ซึ่งได้สกัดประเด็นสำคัญจากการระดมความคิดเห็นในการประชุมเชิงปฏิบัติการ จำนวน 4 ครั้ง และการประชาพิจารณ์ 4 ภาค ประกอบด้วย บุคคลภายในและภายนอกองค์กร รวมถึงเกษตรกร และผู้มีส่วนได้ส่วนเสียทุกระดับ เพื่อรับฟังข้อคิดเห็น ข้อเสนอแนะ ต่อการกำหนดทิศทางและแนวทางพัฒนาด้านทรัพยากรที่ดิน ซึ่งเป็นรากฐานสำคัญของการพัฒนาภาคเกษตรของประเทศไทย กำหนดเป็นกรอบการดำเนินงาน หรือแนวทางให้แก่แต่ละภาคส่วนใช้ในการปฏิบัติหน้าที่ ดังนี้

- 1) ยุทธศาสตร์กรมพัฒนาที่ดิน 20 ปี เน้นให้เกษตรกรเป็นศูนย์กลางการพัฒนาย่างสมดุล การมีส่วนร่วมในระดับชุมชน โดยให้ความสำคัญกับการรวมกลุ่มเกษตรกร เพื่อผลักดันให้สามารถดำเนินการในรูปแบบของธุรกิจเกษตรได้
- 2) วัตถุประสงค์ ข้อ 4 เพื่อส่งเสริมและพัฒนาความสามารถของเกษตรกร หมอดินอาสา เครือข่ายด้านการพัฒนา และวัตถุประสงค์ ข้อ 5 เพื่อส่งเสริมการพัฒนาและถ่ายทอดเทคโนโลยีด้านการพัฒนาที่ดิน โดยให้เกษตรกรเป็นศูนย์กลางบนพื้นฐานการมีส่วนร่วม
- 3) กำหนดแนวทางการพัฒนาภายใต้ยุทธศาสตร์ที่ 5 ในข้อ 3.1 พัฒนาระบบเทคโนโลยีสารสนเทศด้านการพัฒนาที่ดิน ให้มีความถูกต้อง ทันสมัย และครอบคลุมการนำไปใช้ประโยชน์ เพื่อถ่ายทอดให้กับเกษตรกรและเครือข่ายด้านการพัฒนาที่ดิน และข้อ 3.2 สนับสนุนความร่วมมือระหว่างภาครัฐและเอกชน ในการพัฒนาและถ่ายทอดเทคโนโลยีด้านการพัฒนาที่ดินบนพื้นฐานการมีส่วนร่วม

การผลิตตามมาตรฐานเกษตรอินทรีย์ หมายถึงการเกษตรที่ทำตามหลักการของเกษตรอินทรีย์ที่นานาชาติยอมรับ 4 ประการคือ หลักสุขภาพ หลักระบบนิเวศ หลักความเป็นธรรม และหลักความดูแลเอาใจใส่ เกษตรกรที่ทำตามหลักการนี้ถือว่าเป็น เกษตรกรเกษตรอินทรีย์ โดยไม่จำเป็นต้องมีการรับรองเท่านั้น ขึ้นอยู่กับช่องทางการตลาด แต่หากผู้ผลิตต้องการแสดงถึงคุณภาพความเป็นอินทรีย์ให้กับผู้บริโภค สามารถขอการรับรองได้ทั้งในระบบการรับรองโดยบุคคลที่สาม และระบบการรับรองแบบมีส่วนร่วม

การพัฒนาเกษตรอินทรีย์ที่ผ่านมา มุ่งเน้นการพัฒนาเพื่อการส่งออก จำเป็นต้องได้รับการรับรองจากหน่วยตรวจรับรองเท่านั้น ทำให้เกษตรอินทรีย์ไม่สามารถขยายตัวได้ทันกับการเปลี่ยนแปลง และความต้องการของผู้บริโภคที่เพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็ว การรับรองโดยหน่วยตรวจรับรอง ไม่ได้เหมาะกับเกษตรอินทรีย์ทุกระบบที่มีความหลากหลายของวิธีการผลิต เพราะมีค่าใช้จ่ายสูง และมีระบบที่ซับซ้อน ให้ความสำคัญกับการบันทึกและมีเอกสารมากมาย จึงเป็นข้อจำกัดสำหรับเกษตรกรรายย่อยที่ทำเกษตรอินทรีย์แบบพื้นบ้าน ซึ่งมีผลผลิตหลากหลายชนิดในปริมาณไม่มาก เป็นการทำเกษตรอินทรีย์ด้วยจิตวิญญาณและเป็นวิถีชีวิตการอยู่ร่วมกับธรรมชาติสิ่งแวดล้อม ทำให้เกษตรกรเหล่านี้ไม่สามารถเข้าถึงการตรวจรับรอง ผลผลิตสินค้าอินทรีย์ไม่สามารถเข้าสู่ตลาดได้ ซึ่งทางออกของเกษตรกรเหล่านี้คือ การใช้ระบบการรับรองแบบมีส่วนร่วม

กรมพัฒนาที่ดินเป็นหน่วยงานหนึ่งที่มีความสำคัญในการขับเคลื่อนการดำเนินงานโครงการพัฒนาเกษตรอินทรีย์อย่างจริงจังอย่างต่อเนื่องตั้งแต่ปี 2554 เริ่มจากการใช้ปุ๋ยอินทรีย์เพื่อแก้ไขปัญหาการใช้ปุ๋ยเคมี/สารเคมีทางการเกษตร เริ่มจากการลดใช้ ส่งเสริมพัฒนาเกษตรกรมาเป็นเลิกใช้เข้าสู่การรับรองมาตรฐานเกษตรอินทรีย์ โดยมีหมอดินอาสาเข้ามามีบทบาทในการขับเคลื่อน ดำเนินการสนับสนุนกลุ่มเกษตรกรที่มีความพร้อมและเต็มใจเข้าสู่การรับรองมาตรฐานเกษตรอินทรีย์ สนับสนุนช่วยเหลือด้านการปรับปรุงบำรุงดินให้เหมาะสมกับการผลิตในระบบเกษตรอินทรีย์ ถ่ายทอดองค์ความรู้การผลิตเกษตรอินทรีย์ตามมาตรฐานเกษตรอินทรีย์ให้กับเกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการ ให้การสนับสนุนปัจจัยการผลิตทางการเกษตรที่จำเป็นสำหรับการผลิตในระบบเกษตรอินทรีย์ มีเจ้าหน้าที่ของกรมพัฒนาที่ดินทำหน้าที่เป็นที่ปรึกษาทางวิชาการด้านเกษตรอินทรีย์ให้กับกลุ่มเกษตรกร ตั้งแต่การยื่นสมัครขอรับการรับรองมาตรฐานพืชอินทรีย์ และเป็นพี่เลี้ยงคอยถ่ายทอดความรู้ ความเข้าใจการผลิตเกษตรอินทรีย์ในทุกขั้นตอน จนกระทั่งผ่านการรับรองมาตรฐานเกษตรอินทรีย์แบบมีส่วนร่วม (Participatory Guarantee Systems, (PGS))

ในปี 2560-2564 กรมพัฒนาที่ดินมีเป้าหมายที่จะเพิ่มพื้นที่เกษตรอินทรีย์ และจำนวนเกษตรอินทรีย์รวมทั้งยกระดับกลุ่มเกษตรอินทรีย์วิถีพื้นบ้าน ซึ่งจะมีการพัฒนาและสร้างเครือข่าย เน้นการใช้กระบวนการรับรองแบบมีส่วนร่วม เพื่อให้มีอาหารปลอดภัยและได้มาตรฐาน มีการจัดทำแปลงสาธิต จัดตั้งศูนย์เรียนรู้ การอบรมเกษตรกร การสร้างเครือข่ายผู้ผลิตพืชอินทรีย์ เพื่อเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขัน

กรมพัฒนาที่ดิน มีกลไกหลักในการให้ความสำคัญกับการมีส่วนร่วม ซึ่งถือเป็นกลไกในการขับเคลื่อนงานพัฒนาที่ดิน และการเผยแพร่องค์ความรู้ทางวิชาการเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพและคุณภาพของดินหรือที่ดิน คือ

1 การมอบนโยบายในที่ประชุมหัวหน้าส่วนราชการซึ่งจะจัดเป็นประจำทุกเดือน หรือการประชุมคณะกรรมการต่างๆ เพื่อขับเคลื่อนงานด้านเกษตร อาทิเช่น

วันศุกร์ที่ 16 มิถุนายน พ.ศ. 2560 นายเข้มแข็ง ยุติธรรมดำรง รองอธิบดีกรมพัฒนาที่ดิน พร้อมด้วยเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้อง เข้าร่วมประชุมคณะกรรมการขับเคลื่อนนโยบายกระทรวงเกษตรและสหกรณ์แบบเบ็ดเสร็จ (Single Command) ติดตามงานแผนการผลิตและการตลาดข้าวครบวงจรและแผนปฏิบัติงานเกษตรอินทรีย์ โดยมีนางสาวชุตินา บุญยประภัศร รัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ เป็นประธาน ณ ห้องประชุมข้าวหอมมะลิอินทรีย์ ศาลากลางจังหวัดยโสธร

เมื่อวันที่ 2 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2561 นายเข้มแข็ง ยุติธรรมดำรง รองอธิบดีกรมพัฒนาที่ดินด้านวิชาการ พร้อมด้วย นายสมโสภิตี ดำเนินงาม ผู้อำนวยการกองวิจัยและพัฒนาการจัดการที่ดิน และ นายยุทธศาสตร์ อนุรักษ์พันธ์ ผู้เชี่ยวชาญด้านอนุรักษ์ดินและน้ำ เข้าร่วมประชุมหารือนโยบายการพัฒนาเกษตรอินทรีย์ของกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ โดยมีนายวิวัฒน์ ศัลยกำธร รัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ เป็นประธาน ณ ห้องประชุม 134 กระทรวงเกษตรและสหกรณ์

ร่วมประชุมคณะกรรมการขับเคลื่อนนโยบายกระทรวงเกษตรและสหกรณ์แบบเบ็ดเสร็จ (Single Command) ติดตามงานแผนการผลิตและการตลาดข้าวทรงวงรีและแปรรูปสินค้าเกษตรอินทรีย์ ณ ห้องประชุมอ่าวมะลิเกษียณ ศาลากลางจังหวัดยโสธร

วันที่ 16 มิถุนายน 2560

วันที่ 2 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2561 เวลา 13.30 น. นายเข้มแข็ง ยุติธรรมดำรง รองอธิบดีกรมพัฒนาที่ดิน พร้อมด้วย นายสมโสภิตี ดำเนินงาม ผู้อำนวยการกองวิจัยและพัฒนาการจัดการที่ดิน และนายยุทธศาสตร์ อนุรักษ์พันธ์ ผู้เชี่ยวชาญด้านอนุรักษ์ดินและน้ำ เข้าร่วมประชุมหารือนโยบายการพัฒนาเกษตรอินทรีย์ของกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ โดยมี นายวิวัฒน์ ศัลยกำธร รัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ เป็นประธาน ณ ห้องประชุม 134 กระทรวงเกษตรและสหกรณ์

รายงาน : สำนักส่งเสริมและพัฒนาที่ดินส่วนราชการ กรมพัฒนาที่ดิน
ภาพ : กระทรวงเกษตรและสหกรณ์

2. การลงพื้นที่ตรวจเยี่ยมภาคีเครือข่าย หมอดินอาสา หมอดินน้อย เกษตรกร กลุ่มเกษตรกรในพื้นที่หลายจังหวัด อาทิเช่น

เมื่อวันที่ 17 กุมภาพันธ์ 2561 นายวิวัฒน์ ศัลยกำธร รัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ เป็นประธานเปิดโรงเรียนเกษตรอินทรีย์วิถียโสธร พร้อมมอบวุฒิบัตรให้แก่เกษตรกรที่เข้ารับการฝึกอบรมหลักสูตรพัฒนาเกษตรกรสู่ระบบเกษตรอินทรีย์ตามแนวทางปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง และเยี่ยมชมบูชกิจกรรม ณ โรงเรียนเกษตรอินทรีย์วิถียโสธร ต.หนองคู อ.เมือง จ.ยโสธร

เมื่อวันที่ 11 มกราคม 2561 นายสุรเดช เตียวตระกูล อธิบดีกรมพัฒนาที่ดิน ลงพื้นที่ตรวจเยี่ยมโครงการนำร่องการจัดการดินตามแนวเศรษฐกิจพอเพียง จำนวน 200 ไร่ ณ บ้านบางเจริญ หมู่ที่ 5 ตำบลนาเหนือ อำเภอม่วงสามสิบ จังหวัดกระบี่ โดยมีข้าราชการ เจ้าหน้าที่ในสังกัดสำนักงานพัฒนาที่ดินเขต 11 ส่วนราชการต่างๆ รัฐวิสาหกิจ ผู้นำท้องถิ่น หมอดินอาสา และเกษตรกรในพื้นที่ ร่วมรับฟังและแสดงความคิดเห็น

2. การเผยแพร่ทางสื่อโทรทัศน์ เสียงตามสายเพื่อประชาสัมพันธ์การเผยแพร่ต่างๆ องค์ความรู้ การมีส่วนร่วมพัฒนาการเกษตร

เดลินิวส์
 Section: ข่าวเด่น/เกษตร
 วันที่: 21 สิงหาคม 2560
 หน้า: 2 (1/4)
 Call book: 70.42 Ad Value: 154,824 PValue (x3): 464,772
 หัวขั้วข่าว: พัฒนาที่ดินจับมือเอกชนยกระดับสินค้าเกษตรอินทรีย์สู่สากล

พัฒนาที่ดินจับมือเอกชนยกระดับสินค้าเกษตรอินทรีย์สู่สากล

กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ โดยกรมพัฒนาที่ดิน จับมือกับภาคเอกชนชั้นนำ ได้แก่ บริษัท ไทยออยล์ จำกัด (มหาชน) และ บริษัท อีซีเอส จำกัด (มหาชน) ร่วมกันพัฒนาสินค้าเกษตรอินทรีย์สู่สากล ภายใต้โครงการ PGS (Partnership for Good Standard Agriculture) โดย PGS (Partnership for Good Standard Agriculture) มีเป้าหมายที่จะยกระดับสินค้าเกษตรอินทรีย์ของไทยให้สามารถแข่งขันในตลาดโลกได้

นายสุวิทย์ คุ้มธรรม รองอธิบดีกรมพัฒนาที่ดิน กล่าวถึงโครงการนี้ว่า เป็นการร่วมมือกันระหว่างภาครัฐและเอกชน เพื่อยกระดับสินค้าเกษตรอินทรีย์ของไทยให้สามารถแข่งขันในตลาดโลกได้

นายสุวิทย์ คุ้มธรรม รองอธิบดีกรมพัฒนาที่ดิน กล่าวถึงโครงการนี้ว่า เป็นการร่วมมือกันระหว่างภาครัฐและเอกชน เพื่อยกระดับสินค้าเกษตรอินทรีย์ของไทยให้สามารถแข่งขันในตลาดโลกได้

60 ปี เทคโนโลยีชาเขียวจากเกษตรกรไทย เพื่อเกษตรกรที่ยั่งยืน

PGS THAILAND

PGS THAILAND

ลงนามบันทึกความร่วมมือ

PGS THAILAND

PGS THAILAND

PGS THAILAND

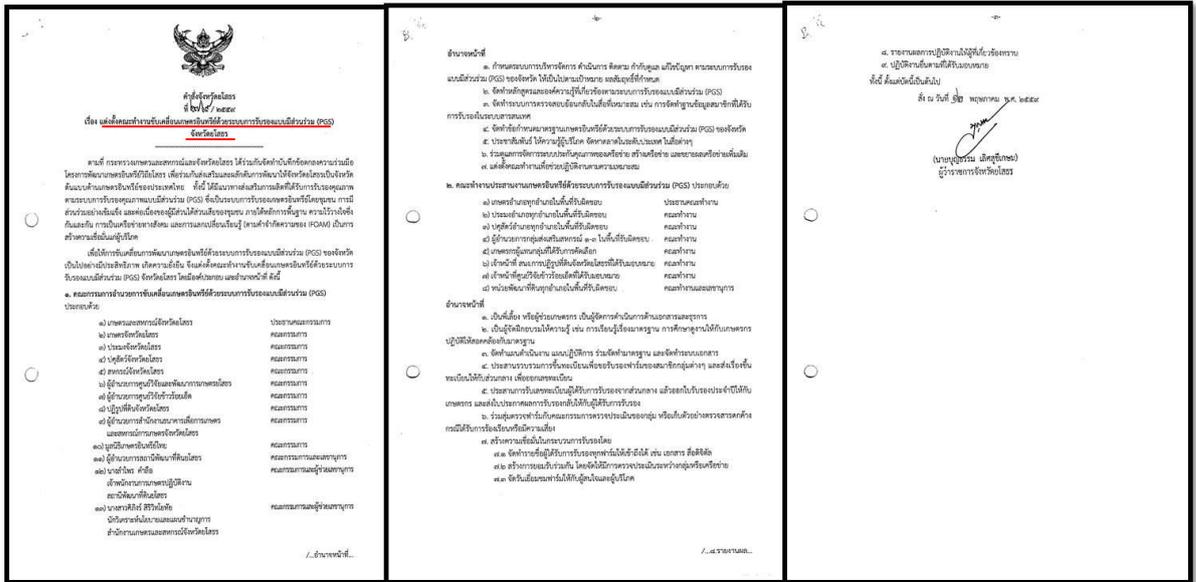
3. กรมพัฒนาที่ดินมีการออกคำสั่งคณะกรรมการต่างๆ ในการขับเคลื่อนนโยบายด้านการบริหารจัดการ เพื่อให้การดำเนินงานพัฒนาที่ดินแบบบูรณาการ สู่การพัฒนา เพิ่มประสิทธิภาพและคุณภาพเรื่องดิน ได้อย่างยั่งยืน เช่นคำสั่งคณะกรรมการขับเคลื่อนการดำเนินงานพัฒนาเกษตรอินทรีย์

1.2 มีการมอบหมายผู้รับผิดชอบ/อัตรากำลัง หรือกำหนดหน่วยงานเพื่อรับผิดชอบการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชน

- ไม่มี
- มี (โปรดระบุ และแนบเอกสารประกอบ)

ตามกฎกระทรวงแบ่งส่วนราชการ กรมพัฒนาที่ดิน พ.ศ.2527 ลงวันที่ 5 เดือนเมษายน 2527 ได้มีการออกพระราชกฤษฎีกา แบ่งท้องที่ของกรมพัฒนาที่ดิน กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ ออกเป็นเขต 10 เมษายน 2527 ได้มีการออกพระราชกฤษฎีกา แบ่งส่วนราชการ กรมพัฒนาที่ดิน กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ พ.ศ. 2527 ให้มี 9 กอง 13 สำนักงาน ทั้งนี้กรมพัฒนาที่ดินแบ่งโครงสร้างออกเป็น 2 ส่วน คือ

- 1) ราชการบริหารส่วนกลาง กำหนดให้มีกองวิจัยและพัฒนาการจัดการที่ดิน และได้มอบหมายให้เจ้าหน้าที่ปฏิบัติราชการในส่วนฯ ดังกล่าว รับผิดชอบศึกษา วิจัย วิเคราะห์ และพัฒนาหมอดินอาสา รวมทั้งสร้างเครือข่ายหมอดินอาสาและกลุ่มเกษตรกรให้เข้มแข็งเพื่อส่งเสริมและสนับสนุนการทำงานแบบมีส่วนร่วมในการพัฒนาที่ดินและการถ่ายทอดเทคโนโลยี พัฒนาระบบฐานข้อมูลหมอดินอาสาและกลุ่มเกษตรกรใช้

คณะอนุกรรมการเกษตรและสหกรณ์จังหวัด ได้มีคำสั่งที่ 4/2560 เรื่อง แต่งตั้งคณะทำงานพัฒนาเกษตรอินทรีย์จังหวัดยโสธร โดยมี ผู้ว่าราชการจังหวัด เป็นประธาน รองผู้ว่าราชการจังหวัดที่ได้รับมอบหมายเป็นรองประธาน หัวหน้าสำนักงานจังหวัด นายแพทย์สาธารณสุขจังหวัด ผู้บังคับการกรมทหารราบที่ 16 เกษตรจังหวัด ปศุสัตว์ ปศุรักษ์ที่ดิน สหกรณ์จังหวัด ประมงจังหวัด พาณิชยจังหวัด อุตสาหกรรมจังหวัด ประธานหอการค้าจังหวัด นายองค์การบริหารส่วนจังหวัด ผู้อำนวยการศูนย์วิจัยและพัฒนาการเกษตรยโสธร ผู้อำนวยการศูนย์วิจัยข้าว ผู้อำนวยการสถานีพัฒนาที่ดินยโสธร ผู้อำนวยการสำนักงานเศรษฐกิจการเกษตรที่ 11 อุบลราชธานี นายมั่น สามิ นายสุวิช ธนาคุณ นายนิคม เพชรผา นายสุวรรณ สิมมา เป็นผู้แทนภาคเกษตรกร ประธานเครือข่ายธุรกิจ Biz Club นายสัมฤทธิ์ กัลปดี ผู้แทนภาคประชาสังคม ผู้อำนวยการวิทยาลัยเกษตรและเทคโนโลยียโสธร ผู้แทนภาคการศึกษา ประธานสภาเกษตรกร เป็นกรรมการ และเกษตรและสหกรณ์จังหวัด เป็นกรรมการและเลขานุการ มีหน้าที่รับผิดชอบในการพัฒนาเกษตรอินทรีย์ในระดับจังหวัดเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ เกิดการบูรณาการอย่างเป็นเอกภาพ สอดคล้องกับนโยบาย ส่งผลสัมฤทธิ์ต่อเกษตรกรและประชาชนในท้องถิ่น (เอกสารแนบ 1.2 (5))

1.3 มีกระบวนการสร้างวัฒนธรรม/ค่านิยมที่เอื้อต่อการสร้างการมีส่วนร่วมของประชาชน

1.3.1 มีการอบรมหรือพัฒนาความรู้และทักษะของบุคลากรในหน่วยงานให้เอื้อต่อการสร้างกระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารราชการ รวมทั้งมีการประเมินผลความรู้ความเข้าใจด้วย

ไม่มี

มี (โปรดระบุ และแนบเอกสารประกอบ)

กรมพัฒนาที่ดิน ได้มุ่งเน้นการสร้างวัฒนธรรมและค่านิยมที่เอื้อให้บุคลากรเปิดโอกาสให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการบริหารราชการ เพื่อนำไปสู่วิสัยทัศน์ "พัฒนาที่ดินให้สมบูรณ์ เพิ่มพูนผลผลิต ในทิศทางการใช้ประโยชน์อย่างยั่งยืน บนพื้นฐานการมีส่วนร่วม" โดยมีการอบรมให้กับบุคลากรที่เกี่ยวข้องกับการสร้างกระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารราชการ เพื่อพัฒนาความรู้ เพิ่มสมรรถนะ เพิ่มทักษะ และสร้างองค์ความรู้ให้กับเจ้าหน้าที่ และบุคลากรของหน่วยงานในระดับต่างๆ (เอกสารแนบ 1.3.1) ดังนี้

- หลักสูตร กระบวนการทำงานราชการแบบมีส่วนร่วม
- หลักสูตร มาตรฐานวิชาการงานพัฒนาที่ดิน รุ่นที่ 5 หัวข้อ “Smart Agricultural Curve และการบูรณาการงานพัฒนาที่ดิน”
- หลักสูตร รอบรู้เกษตรอินทรีย์"
- หลักสูตร การขับเคลื่อนเกษตรอินทรีย์ด้วยระบบการรับรองแบบมีส่วนร่วม
- หลักสูตร "เทคนิคการตรวจเยี่ยมฟาร์มเพื่อนในกระบวนการรับรองแบบมีส่วนร่วมร่วม (PGS Peer Review Process)

Peer Review Process)

- หลักสูตร EQ เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการทำงาน
- หลักสูตรการเสริมสร้างความรู้ด้านกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติหน้าที่ราชการและการบริหารงานพัสดุให้มีความโปร่งใสเพื่อตระหนักถึงปัญหาของการทุจริตคอร์รัปชัน
- หลักสูตรนักบริหารการพัฒนาการเกษตรและสหกรณ์ ระดับต้น
- หลักสูตรนักบริหารการพัฒนาการเกษตรและสหกรณ์ ระดับกลาง
- หลักสูตรนักบริหารการพัฒนาการเกษตรและสหกรณ์ ระดับสูง
- หลักสูตรการพัฒนานักบริหารระดับสูง:ผู้นำที่มีวิสัยทัศน์และคุณธรรม (นบส.1) ประจำปีงบประมาณ พ.ศ.2560

- หลักสูตรนักบริหารการพัฒนาตามแนวพระราชดำริ (นบร.) รุ่นที่6 เป็นต้น

ที่	Agenda	หน่วยนับ	แผน	ผล	ร้อยละ	ความก้าวหน้า	หมายเหตุ
10	Smart Officer	ราย	1,386	1,301	93.87		
(1)	โครงการฝึกอบรมเพื่อนับบุคลากรเป็น Smart Officer (ภายใน)	ราย	1,220	1,210	99.18		
	- หลักสูตรกระบวนการทำงานแบบมีส่วนร่วม	ราย	200	201	100.50		
	- หลักสูตร EQ เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการทำงาน	ราย	50	50	100.00		
	- หลักสูตรการเสริมสร้างความรู้ด้านกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติหน้าที่ราชการและการบริหารงานพัสดุให้มีความโปร่งใสเพื่อตระหนักถึงปัญหาของการทุจริตคอร์รัปชัน	ราย	240	242	100.83		
	- หลักสูตรมาตรฐานวิชาการงานพัฒนาที่ดิน	ราย	50	50	100.00		
	- หลักสูตรการจัดการทรัพยากรบุคคลเชิงกลยุทธ์	ราย	70	76	108.57		
	- หลักสูตรเทคนิคการเป็นวิทยากร	ราย	40	40	100.00		
	- การฝึกอบรมผ่านสื่อการเรียนการสอนระบบ e-Training หลักสูตร การจัดระบบบัญชีดินและน้ำในเขตพัฒนาที่ดิน รุ่นที่ 2-4	ราย	90	90	100.00		
	- หลักสูตร การปลูกฝังจิตสำนึกด้านการต่อต้านทุจริตและประพฤติชอบของข้าราชการและเจ้าหน้าที่กรมพัฒนาที่ดิน	ราย	120	120	100.00		
	- หลักสูตร การเสริมสร้างการป้องกันและปราบปรามทุจริตในการปฏิบัติราชการ รุ่นที่ 1	ราย	100	100	100.00		
	- หลักสูตร คู่มือสารสนเทศและเทคนิคการประยุกต์ใช้โปรแกรมสารสนเทศภูมิศาสตร์	ราย	120	120	100.00		
	- หลักสูตร การสร้างรณรงค์สื่อภาพแทนข้อมูล InfoGraphics แบบมืออาชีพ	ราย	40	40	100.00		

1.3.2 มีการจัดทำคู่มือหรือแนวทางในการปฏิบัติงานสำหรับบุคลากรของหน่วยงาน เพื่อส่งเสริมกระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารราชการ

ไม่มี

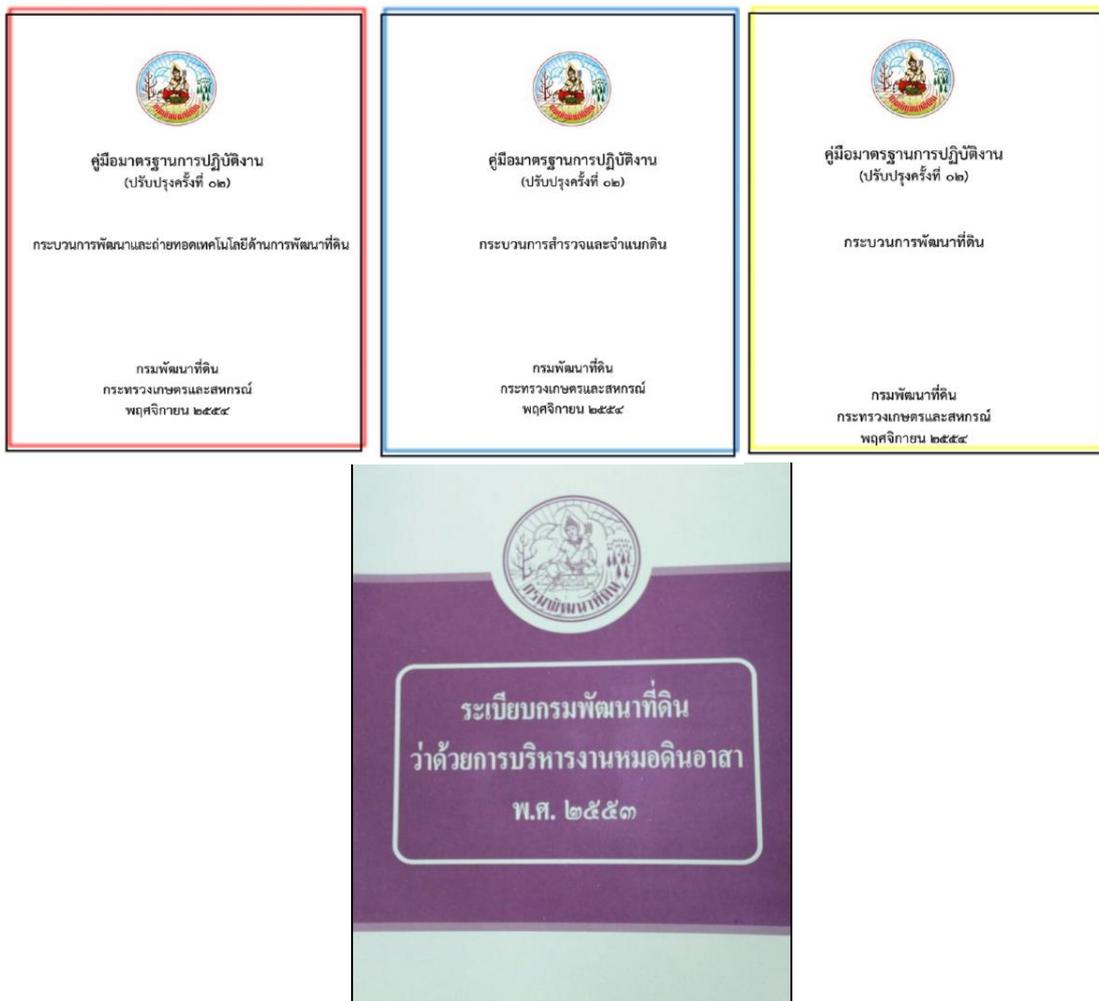
มี (โปรดระบุ และแนบเอกสารประกอบ)

กรมพัฒนาที่ดิน ได้จัดทำคู่มือเพื่อให้บุคลากรใช้เป็นแนวทางการปฏิบัติงาน ที่ส่งเสริมแนวทางการปฏิบัติงานแบบกระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารราชการ ในการปฏิบัติงาน ดังนี้

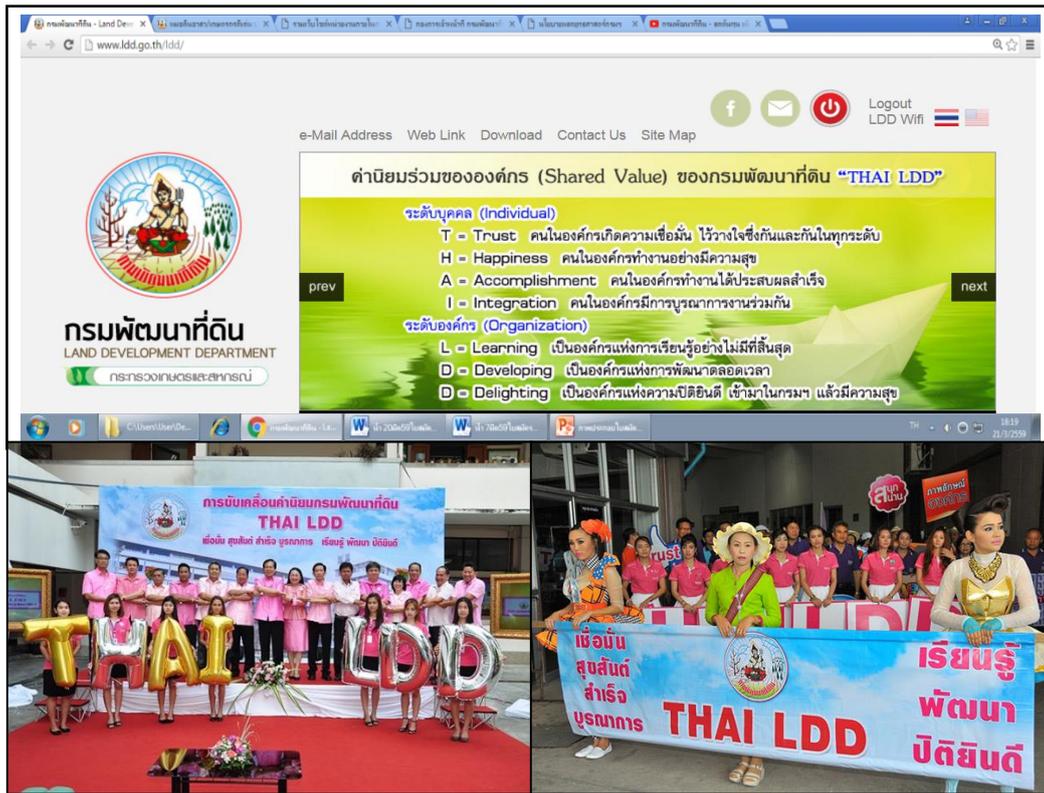
(1) จัดทำคู่มือมาตรฐานการปฏิบัติงานกระบวนการสร้างคุณค่า กรมพัฒนาที่ดิน เช่น กระบวนการพัฒนาและถ่ายทอดเทคโนโลยีด้านการพัฒนาที่ดิน กระบวนการสำรวจและจำแนกดิน และกระบวนการพัฒนาที่ดิน เป็นต้น (เอกสารแนบ 1.3.2 (1))

(2) มีการสร้างระบบ/วิธีการปฏิบัติงานให้สามารถทำงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยได้จัดทำ

“ระเบียบกรมพัฒนาที่ดิน ว่าด้วยการบริหารงานหมอดินอาสา พ.ศ. 2553” เพื่อใช้เป็นคู่มือการปฏิบัติงาน (เอกสารแนบ 1.3.2 (2))

(3) กรมพัฒนาที่ดินกำหนดค่านิยมองค์กร (THAI LDD) เพื่อเป็นแนวทาง หรือทิศทางที่ส่งเสริมให้บุคลากรในกรมฯ มีความเชื่อมั่นและไว้วางใจกัน ปฏิบัติงานร่วมกันอย่างมีความสุข เพื่อให้บรรลุผลตามเป้าหมายขององค์การร่วมกัน และสื่อสารให้ทุกคนได้รับทราบร่วมกัน

(4) มีโครงสร้างการบริหารจัดการเครือข่ายหมอดินอาสา แยกตามระดับ คือ ระดับหมู่บ้าน ระดับตำบล ระดับอำเภอ ระดับจังหวัด และระดับประเทศ

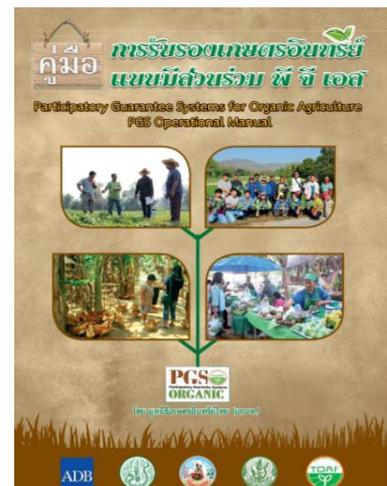
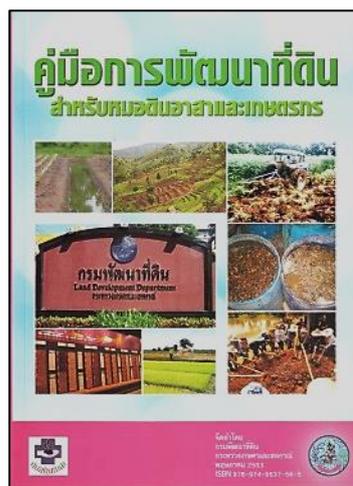
2. การเสริมสร้างศักยภาพภาคประชาชนเพื่อเข้ามามีส่วนร่วมในการบริหารราชการ (4 คะแนน)

- ไม่มี
- มี (โปรดระบุ และแนบเอกสารประกอบ)

กรมพัฒนาที่ดินได้สร้างกลไกในการเปิดโอกาสให้ภาคประชาชนเข้ามามีบทบาทและเข้ามามีส่วนร่วมในการบริหารราชการให้ประสบผลสำเร็จด้วยกลไก อาทิ

1) สนับสนุนงบประมาณในการจัดประชุมคณะกรรมการขับเคลื่อนการดำเนินงานพัฒนาเกษตรอินทรีย์ และคณะกรรมการอื่นๆ ซึ่งเป็นกลไกการมีส่วนร่วมทุกภาคส่วน โดยเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนามีบทบาทในการร่วมคิด ร่วมทำ ร่วมติดตาม มีการประเมินผล และร่วมรับผลประโยชน์

2) ให้ใช้สถานที่/พื้นที่ของสถานีพัฒนาที่ดินจังหวัดต่างๆ อาทิเช่น จังหวัดนครปฐม จังหวัดอุบลราชธานี จังหวัดยโสธร ฯลฯ ซึ่งกลไกผู้บริหารมีการสื่อสารวิสัยทัศน์ พันธกิจ ยุทธศาสตร์ นโยบายหรือทิศทางการบริหารราชการที่ให้ความสำคัญกับการมีส่วนร่วมของประชาชนผ่านช่องทางการสื่อสารที่หลากหลาย ได้แก่ การสื่อสารภายในองค์กร และสื่อสารภายนอกองค์กร เช่น ยุทธศาสตร์กรมพัฒนาที่ดิน ในช่วงแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 พ.ศ. 2560-2564 หนังสือคู่มือการรับรองเกษตรอินทรีย์แบบมีส่วนร่วม พี จี เอส หนังสือคู่มือการพัฒนาที่ดินสำหรับหมอดินอาสาและเกษตรกร (เอกสารแนบ 2)

3) กรมพัฒนาที่ดิน ร่วมกับมูลนิธิเกษตรอินทรีย์ไทย เผยแพร่องค์ความรู้ให้กับบุคลากรและประชาชนในชุมชน ภายใต้อัตถงกลางร่วมกัน เพื่อดำเนินงานขับเคลื่อนโครงการเกษตรอินทรีย์

4) กลไกการรับฟังและแสดงความคิดเห็นผ่านเวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกัน เป็นการดำเนินงานที่สำคัญที่ทำให้ประชาชน เกษตรกร ผู้มีส่วนได้ ส่วนเสีย มีโอกาสในการแสดงความคิดเห็นและการรับฟังปัญหาต่างๆ ในพื้นที่

5) กลไกฝึกอบรมให้ความรู้ด้านวิชาการต่างๆ เป็นวิธีการอย่างหนึ่งในการเปิดโอกาสให้หมอดินอาสา เกษตรกร เจ้าหน้าที่ หรือผู้มีส่วนได้ ส่วนเสียในพื้นที่ได้เข้ามาโอกาสรับรู้ รับฟัง สร้างองค์ความรู้ ความเข้าใจที่ถูกต้อง ปรับทัศนคติในเชิงสร้างสรรค์ กับหน่วยงานภาครัฐ

4) กลไกใกล้ชิดเหมือนครอบครัว เป็นกลไกอย่างหนึ่งที่เจ้าหน้าที่ของกรมพัฒนาที่ดินเข้าไปในพื้นที่ เยี่ยมเยียนหมอดินอาสา และเครือข่ายสอบถามสารทุกข์สุกดิบ รับฟังสภาพปัญหา ติดตามความก้าวหน้า แลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกันสร้างความสัมพันธ์อันดี สร้างความตระหนักในปกป้องรักษาอนุรักษ์ทรัพยากรดิน รวมถึงการทำเกษตรอินทรีย์ด้วยความใส่ใจ

5) กลไกด้านการประชาสัมพันธ์เผยแพร่ข้อมูลข่าวสาร สร้างความรู้ความเข้าใจที่ถูกต้องเรื่องการทำเกษตรอินทรีย์

6) กลไกด้านการบูรณาการการทำงานร่วมกัน ผ่านกระบวนการจัดตั้งคณะกรรมการในการขับเคลื่อน โดยเน้นให้เครือข่ายได้เข้ามามีโอกาสร่วมแสดงความคิดเห็น เพื่อรับรู้ รับฟัง รับทราบปัญหา

7) กลไกด้านการสร้างเครือข่ายในการบริหารจัดการดินในชุมชน โดยมีหมอดินอาสาเป็นแกนกลางในการสร้างเครือข่ายที่เกิดขึ้นในชุมชน เป็นเครื่องมือที่สำคัญอย่างมากในการขับเคลื่อนงานการทำเกษตรอินทรีย์ให้ประสบผลสำเร็จ

3. การให้ข้อมูลข่าวสารและรับฟังความคิดเห็นของประชาชนหรือผู้มีส่วนได้ส่วนเสียที่มีประสิทธิภาพ (5 คะแนน)

3.1 มีช่องทางการให้ข้อมูลที่หลากหลายเข้าถึงได้สะดวก และทันเวลาในการใช้งาน

ไม่มี

มี (โปรดระบุ และแนบเอกสารประกอบ)

กรมพัฒนาที่ดิน ได้กำหนดช่องทางการให้ข้อมูลข่าวสาร และรับฟังความคิดเห็น จากภาคประชาชน ภาคประชาสังคม และภาคเอกชน ดังนี้

1) ช่องทางการสื่อสารแบบสองทาง

(1) การจัดอบรมให้ความรู้ และสนับสนุนให้เกิดการพูดคุย แลกเปลี่ยนประสบการณ์เป็นประจำทุกปี ละ 1 ครั้ง ทุกระดับของหมอดินอาสา รวม 81,500 คน โดยสถานพัฒนาที่ดินทุกจังหวัดเป็นผู้ดำเนินการ เพื่อให้ความรู้ใหม่ๆ และรวบรวมปัญหาอุปสรรคที่เกิดขึ้น เสนอผู้บริหารนำไปประกอบการพิจารณากำหนดแนวทางการปฏิบัติในปีต่อไป ตอบสนองความต้องการของประชาชน

(2) จัดตั้งศูนย์ถ่ายทอดเทคโนโลยีการพัฒนาดิน เพื่อถ่ายทอดบทเรียนที่ประสบความสำเร็จให้กับเพื่อนเกษตรกร เพื่อนในชุมชน เพื่อนต่างชุมชนได้เรียนรู้ เพื่อนำไปปรับใช้ในบริบทของตนเอง

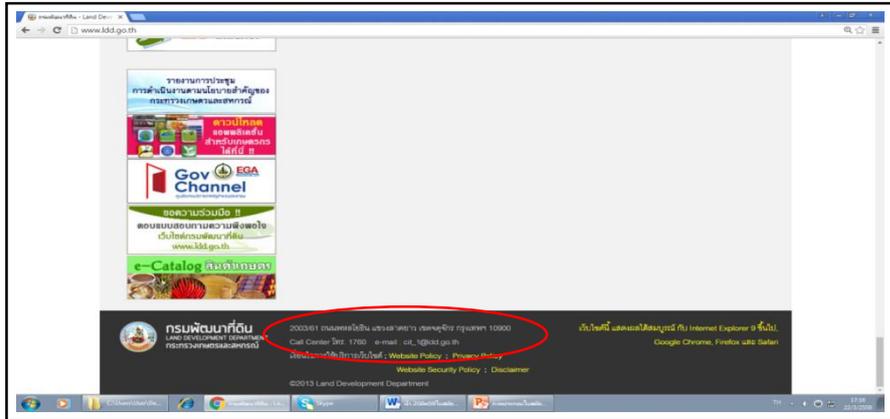
(3) การพบปะพูดคุย ใช้แนวทางการติดตามนิเทศงาน เพื่อพูดคุยรับทราบสภาพการปฏิบัติ มีอะไรคือปัญหา มีอุปสรรคอย่างไร ได้ปฏิบัติหรือลองผิดลองถูกเพื่อเรียนรู้อย่างไรบ้าง ซึ่งจะนำไปสู่ข้อเสนอแนะ เป็นการสร้างบรรยากาศการเรียนรู้ระหว่างเกษตรกรเอง หรือเกิดการเรียนรู้ร่วมกันกับเจ้าหน้าที่ ซึ่งทำหน้าที่ Facilitator ซึ่งกระบวนการเรียนรู้ร่วมกันระหว่างเจ้าหน้าที่และเกษตรกรดังกล่าว จะนำมาซึ่งโจทย์ ปัญหา ความต้องการ หรือวิธีการปฏิบัติเพื่อแก้ไขปัญหาดตามความต้องการของเกษตรกร และของชุมชน

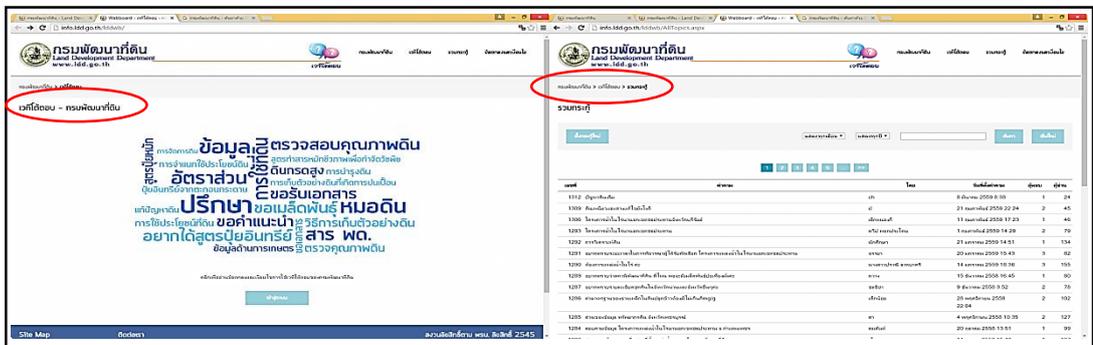

(4) เว็บไซต์กรมพัฒนาที่ดิน ซึ่งใช้เผยแพร่ข้อมูลข่าวสาร และรับฟังความคิดเห็นจากประชาชน ได้อย่างสะดวกและรวดเร็ว ผ่านทาง www.ddd.go.th

(5) มี call center 1760 ของกรมพัฒนาที่ดิน ซึ่งประชาชนสามารถสื่อสาร สอบถามข้อสงสัย เพื่อรับคำแนะนำได้

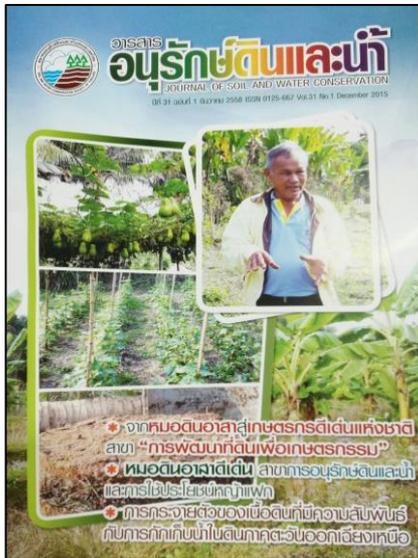
(6) มีพื้นที่กระดานสนทนา (web board) ให้ประชาชนเข้ามาสอบถามปัญหา ถามข้อสงสัย หรือหัวข้อที่ต้องการศึกษาเรียนรู้ได้

(7) มีสื่อออนไลน์ประเภทต่างๆ เพื่อเพิ่มช่องทางการส่งข้อมูลข่าวสาร และรับฟังข้อคิดเห็น จากผู้เกี่ยวข้อง ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียต่างๆ ได้แก่ facebook และ กลุ่ม line เป็นต้น

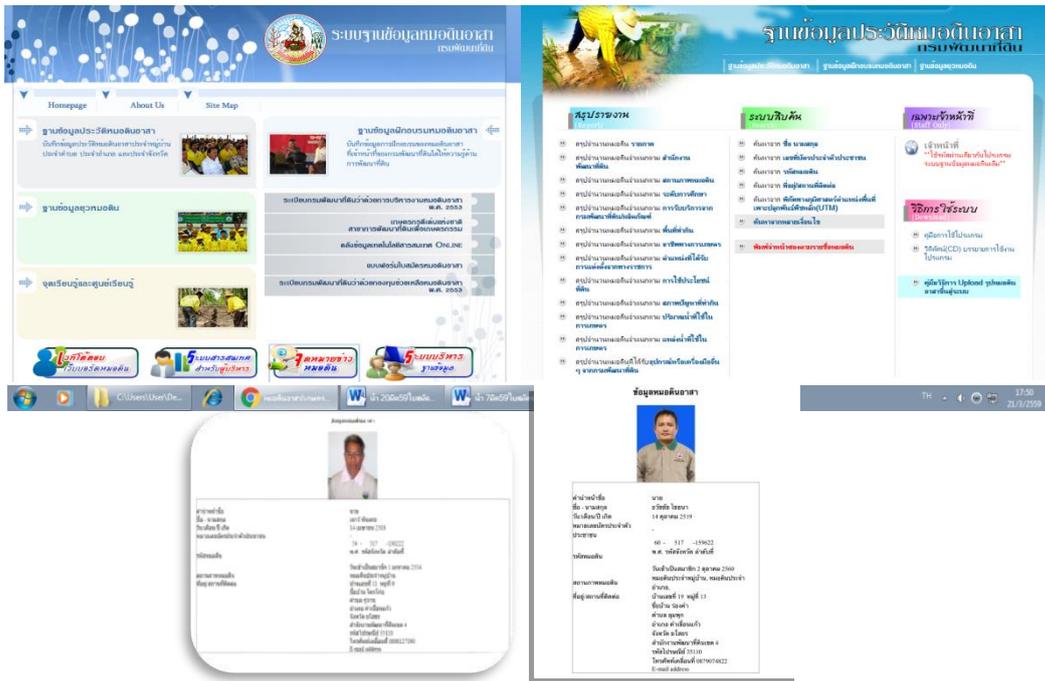
(3) การเผยแพร่ผ่านสื่อหนังสือสิ่งพิมพ์ เช่น วารสารอนุรักษ์ดินและน้ำ ปีที่ 31 ฉบับที่ 1 ประจำเดือนธันวาคม 2558 วารสารอนุรักษ์ดินและน้ำ ปีที่ 32 ฉบับที่ 2 เมษายน 2560 รายงานประจำปี 2559 กองวิจัยและพัฒนากิจการที่ดิน ฯลฯ (เอกสารแนบ)

(4) การจัดทำสื่อในรูปแบบต่างๆ ได้แก่ วิดีทัศน์ ที่นำเสนอในรายการเกษตรต่างๆ

(5) มีระบบการจัดการฐานข้อมูลทะเบียนหมอดินอาสาทั่วประเทศ ซึ่งผู้สนใจทั่วไป สามารถดูข้อมูลเพิ่มเติมได้ที่ mordin.idd.go.th

(6) กรมพัฒนาที่ดินได้มีแอปพลิเคชันฐานข้อมูลเกษตรกรอินทรีย์ ซึ่งผู้สนใจทั่วไป สามารถศึกษาหาความรู้ และข้อมูลเพิ่มเติมได้ที่ <http://kno1s.me/pgs/>

(7) จัดตั้งกลุ่มไลน์ เป็นระบบการติดต่อสื่อสารกับทุกคนที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินงานโครงการเกษตรอินทรีย์ PGS ทุกคนสามารถติดต่อสอบถามข้อมูล

(8) จัดทำเว็บไซต์ <http://www.pgs-organic.org/> โดยกรมพัฒนาที่ดินร่วมกับมูลนิธิเกษตรอินทรีย์ไทยในการขับเคลื่อนการดำเนินงานโครงการเกษตรอินทรีย์ PGS เพื่อเผยแพร่ข้อมูลข่าวสาร PGS การติดตาม ตรวจสอบ รายชื่อกลุ่มเกษตรกรและเกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการ และรายชื่อผู้ที่ผ่านการรับรองมาตรฐาน ประชาชนทั่วไปสามารถเข้ามาดูข้อมูล นอกจากนี้ยังมีการจัดทำ facebookpage Toafpgsorganic เป็นอีกช่องทางในการติดต่อสื่อสาร และเผยแพร่ประชาสัมพันธ์

3.2 มีการนำความคิดเห็นของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียที่เกี่ยวข้องไปใช้ในการเพิ่มประสิทธิภาพการทำงาน/ การให้บริการที่ชัดเจน

- ไม่มี
- มี (โปรดระบุ และแนบเอกสารประกอบ)

กรมพัฒนาที่ดิน มีวิธีปฏิบัติเพื่อจัดการนำความคิดเห็นและข้อเสนอแนะ หรือผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย มาใช้ประกอบการบริหารราชการ ดังนี้

3.2.1 ศูนย์รับข้อร้องเรียน ข้อคิดเห็น และข้อเสนอแนะของกรมพัฒนาที่ดิน และคณะทำงาน กลั่นกรอง ทำหน้าที่รวบรวมข้อมูลจากทุกช่องทางการสื่อสารของกรม มาจำแนกเป็นหมวดหมู่ และวิเคราะห์ ผลและแปลงเป็นสารสนเทศ นำเสนอประเด็นสำคัญต่อผู้บริหาร เพื่อสั่งการและปรับปรุงแก้ไขการบริหาร ราชการ ผ่านเวทีการประชุมหัวหน้าส่วนราชการประจำทุกเดือนของกรมพัฒนาที่ดิน

3.2.2 หน่วยงานราชการบริหารส่วนกลางและส่วนภูมิภาค 77 จังหวัด (สถานีพัฒนาที่ดินจังหวัด) มี ช่องทางรับข้อคิดเห็น ข้อเสนอแนะ และข้อร้องเรียนผ่าน ผู้รับเรื่องร้องเรียนประจำทุกหน่วยงาน โดย มอบหมายเจ้าหน้าที่รับผิดชอบรวบรวมสรุปผลนำเสนอผู้บริหารสั่งการเป็นประจำทุกวัน และสำรวจความ คิดเห็นโดยใช้แบบสอบถามวัดความพึงพอใจของประชาชนและผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย ปีละ 1 ครั้ง และกำหนด เจ้าหน้าที่ และปฏิทินการพิจารณาสรุปประเด็นข้อร้องเรียน และข้อเสนอแนะจากภาคประชาชน เพื่อ นำเสนอผู้บริหารสั่งการ และนำไปปรับปรุงกระบวนการบริหารราชการให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

การสำรวจความพึงพอใจของผู้รับบริการที่ต่อเนื่องหน่วยงาน ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2561

คำอธิบาย : เว็บไซต์บริการที่ดินมีวัตถุประสงค์เพื่ออำนวยความสะดวกแก่ประชาชน ความพึงพอใจของผู้รับบริการมีความสำคัญต่อหน่วยงาน โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อทราบได้ว่าผู้รับบริการ (ผู้ติดต่อราชการ) 1 ข้อความ) มีข้อเสนอแนะข้อร้องเรียนใดบ้างที่หน่วยงานสามารถดำเนินการแก้ไขได้หรือไม่

ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสำรวจ

1. เพศ ชาย หญิง
 2. อายุ * 1-20 ปี 20-30 ปี 31-40 ปี 41-50 ปี มากกว่า 50 ปี
 3. ระดับการศึกษา * สำเร็จชั้นประถมศึกษา ชั้นมัธยมศึกษา ชั้นปริญญาตรี ชั้นปริญญาโท ชั้นปริญญาเอก
 4. สถานะการทำงาน ข้าราชการ ลูกจ้างประจำ พนักงานราชการ * อื่นๆ
 5. ผู้ติดต่อราชการ

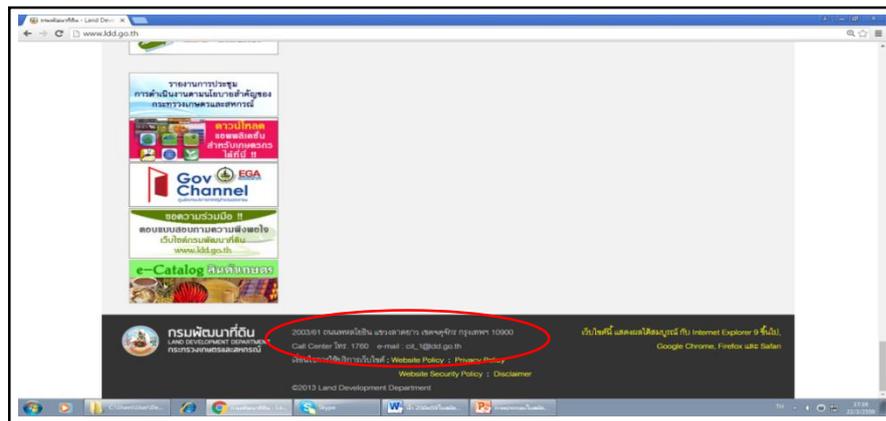
ส่วนที่ 2 ความพึงพอใจของประชาชนรับบริการ

2.1 + 2.2 ชื่อหน่วยงาน + กลุ่ม/ฝ่าย/พื้นที่รับบริการ

ประเมินความพึงพอใจ	ระดับความพึงพอใจ			
	มากที่สุด (5)	มาก (4)	น้อย (3)	น้อยที่สุด (1)
2.3 ส่วนราชการที่ติดต่อราชการ				
1) ด้ยขั้นตอนการให้บริการที่ชัดเจน ถูกต้อง เข้าใจง่าย และเป็นที่น่าเชื่อถือ ยึดถือบังคับใช้ตาม	☐	☐	☐	☐
2) ระยะเวลาในการให้บริการมีความเหมาะสม สอดคล้อง	☐	☐	☐	☐
3) การให้บริการใช้ภาษาที่เข้าใจง่ายและชัดเจน เช่น ง่ายต่อการเข้าใจบริการ	☐	☐	☐	☐
4) การให้บริการที่มีประสิทธิภาพและสามารถแก้ไขปัญหาได้รวดเร็ว ถูกต้อง	☐	☐	☐	☐
5) ผลการให้บริการ	☐	☐	☐	☐
2.4 เจ้าหน้าที่ที่คอยอำนวยความสะดวก				
1) ความมีน้ำใจ และคอยให้บริการแก่ประชาชนอย่างสุภาพ	☐	☐	☐	☐
2) ความรู้ ความสามารถในการให้บริการ เช่น สามารถตอบคำถามในเบื้องต้น ได้และเข้าใจปัญหาได้ลึกซึ้งยิ่งขึ้น	☐	☐	☐	☐
3) ความซื่อสัตย์สุจริตในการปฏิบัติงาน เช่น ไม่ขอรับของขวัญ ไม่รับสินบน ไม่ข่มขู่หรือขู่บังคับ	☐	☐	☐	☐
4) การให้บริการที่สอดคล้องกับนโยบายของรัฐบาล	☐	☐	☐	☐
5) สามารถแนะนำและอำนวยความสะดวกแก่ประชาชน ที่ติดต่อราชการได้ และเป็นที่พึงพอใจ	☐	☐	☐	☐
6) เจ้าหน้าที่ปฏิบัติงานมีความสะอาดเรียบร้อย (บุคลิกภาพ)	☐	☐	☐	☐
2.5 ความถี่ของผลการให้บริการโดยระบบ	☐	☐	☐	☐

(ที่มา : <http://sql.ddd.go.th/questionnaire/QForm.aspx>)

3.2.3 มี call center สำหรับตอบข้อซักถาม ปัญหา และเผยแพร่ข้อมูลข่าวสาร ข้อสงสัยต่างๆ จากภาคประชาชน

มิติที่ 2: การทำงานแบบมีส่วนร่วมอย่างเป็นรูปธรรม

4. การส่งเสริมการทำงานแบบมีส่วนร่วมในการดำเนินโครงการ/ดำเนินงาน เพื่อส่งเสริมการเปิดระบบราชการให้ประชาชนหรือผู้มีส่วนได้ส่วนเสียที่เกี่ยวข้องเข้ามามีส่วนร่วมในการบริหารราชการในระดับการเข้ามาเกี่ยวข้อง (Involve) หรือทำงานร่วมกันในระดับความร่วมมือ (Collaborate) ในลักษณะหุ้นส่วนความร่วมมือ (45 คะแนน)
- 4.1 อธิบายประเด็นสำคัญที่เกี่ยวข้องกับความเป็นมา/ที่มา/สภาพปัญหา หรือเหตุผลสำคัญที่นำมาสู่การริเริ่มการดำเนินโครงการ/การแก้ปัญหา และแนวโน้ม/เงื่อนไขของสถานการณ์ รวมทั้งผลกระทบตลอดจนระบุวัตถุประสงค์ ว่าเป็นอย่างไร

เหตุผลความจำเป็น

การเกษตรของประเทศไทยจากเดิมที่ใช้แรงงานคนและสัตว์ในกระบวนการผลิตเป็นการเกษตรที่มีการใช้สารเคมีและเครื่องจักรกลมากขึ้น มีการใช้ปุ๋ยเคมีและสารเคมีกำจัดศัตรูพืชจำนวนมาก ซึ่งมีราคาแพงเพิ่มขึ้นทุกปีตามภาวะราคาตลาดน้ำมันโลก สารเคมีที่ใช้มีการสะสมในดิน น้ำ และผลผลิต เป็นอันตรายต่อสุขภาพของเกษตรกร ครอบครัว และคนในพื้นที่ และต่อสุขภาพของผู้บริโภคในแง่ความปลอดภัยของอาหาร ระบุในรายงานการเฝ้าระวังโรคจากการประกอบอาชีพและสิ่งแวดล้อมของสำนักกระบาดวิทยา กรมควบคุมโรค ว่าระหว่างปี พ.ศ. 2546 - 2555 มีผู้ป่วยซึ่งส่วนมากเป็นเกษตรกรได้รับพิษจากสารเคมีป้องกันกำจัดศัตรูพืช 17,340 ราย เฉลี่ยปีละ 1,734 ราย และผลการตรวจเลือดเกษตรกรในพื้นที่ 48 จังหวัด จำนวน 3 แสนกว่าคน ในปี พ.ศ. 2556 พบว่ามีสารป้องกันกำจัดศัตรูพืชตกค้างในเกณฑ์ไม่ปลอดภัยร้อยละ 30 ดังนั้นทางกรมควบคุมโรคจึงคาดการณ์ว่า เกษตรกรทั่วประเทศ 15 ล้านกว่าคน จะมีสารกำจัดศัตรูพืชตกค้างอยู่ในร่างกายมากกว่า 4 ล้านคน

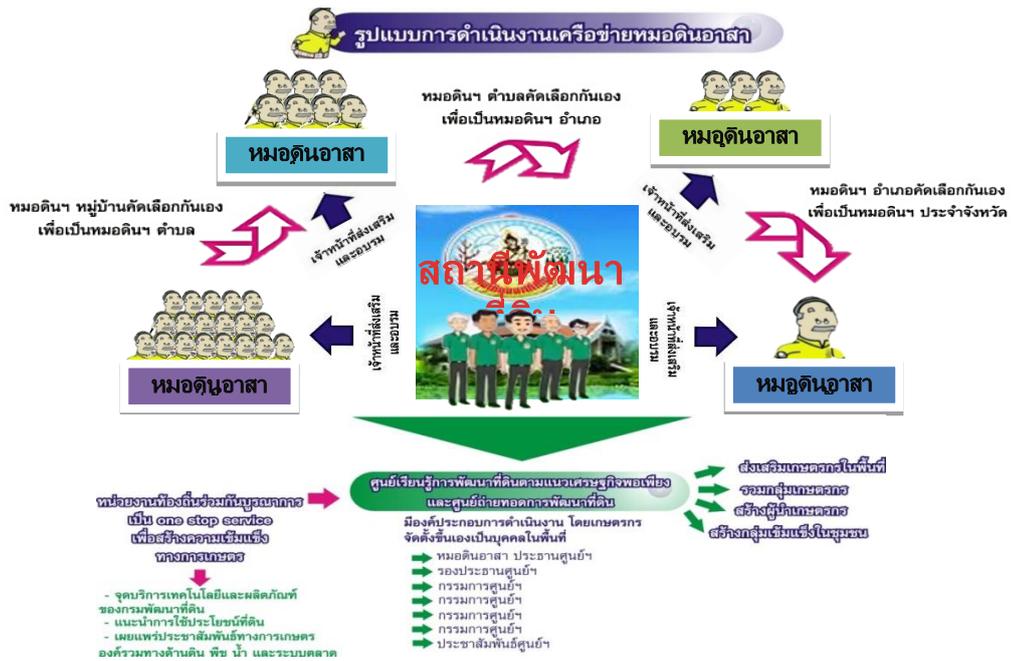
สำหรับข้อมูลการนำเข้าวัตถุอันตรายทางการเกษตร ของสำนักควบคุมพืชและวัสดุการเกษตร กรมวิชาการเกษตร พบว่า มีปริมาณการนำเข้ารวม 149,458.69 ตัน มูลค่ารวม 19,301.91 ล้านบาท โดยมีปริมาณของสารกำจัดวัชพืช (Herbicide) สูงสุดถึง 119,971.88 ตัน รองลงมา ได้แก่ สารกำจัดแมลง (Insecticide) ปริมาณ 12,927.52 ตัน และสารป้องกันและกำจัดโรคพืช (Fungicide) ปริมาณ 11,088.37 ตัน ตามลำดับ (รายงานสถานการณ์โรคและภัยสุขภาพจากการประกอบอาชีพและสิ่งแวดล้อม ปี 2558 กรมควบคุมโรค กระทรวงสาธารณสุข) ส่วนการนำเข้าวัตถุอันตรายทางการเกษตรในปี พ.ศ. 2558 เมื่อเปรียบเทียบกับปี พ.ศ. 2557 พบว่ามีปริมาณการนำเข้ารวมเพิ่มขึ้นร้อยละ 1.49 และตั้งแต่ปี พ.ศ. 2551 เป็นต้นมา สารกำจัดวัชพืช (Herbicide) เป็นสารเคมีที่มีปริมาณการนำเข้าประเทศสูงสุด รองลงมา ได้แก่ สารกำจัดแมลง (Insecticide) และสารป้องกันและกำจัดโรคพืช (Fungicide) ตามลำดับ (รายละเอียดปริมาณการนำเข้าวัตถุอันตรายทางการเกษตร ปี พ.ศ. 2551-2558 ของกรมวิชาการเกษตร) นอกจากเรื่องสุขภาพแล้ว ผลผลิตที่เป็นสินค้าส่งออกมีโอกาสที่จะถูกประเทศคู่ค้าส่งคืนกลับ และถูกกีดกันทางการค้า ส่งผลต่อภาวะเศรษฐกิจของประเทศได้ จึงมีความจำเป็นจะต้องปรับเปลี่ยนระบบการผลิตใหม่หันมาใช้สารอินทรีย์ทดแทน เพื่อให้เกิดความปลอดภัยต่อผู้บริโภค และ **พัฒนาไปสู่เกษตรอินทรีย์ในที่สุด**

โดยเมื่อวันที่ 23 ธันวาคม 2559 พลเอกประยุทธ์ จันทร์โอชา นายกรัฐมนตรี กล่าวในรายการ “ศาสตร์พระราชา สู่การพัฒนาอย่างยั่งยืน” ว่าวิถีเกษตรที่ดำรงชีวิตด้วยการพึ่งพิงธรรมชาติ ปริมาณผลผลิตขึ้นอยู่กับดิน ฟ้า อากาศ รวมทั้ง โรค แมลง และศัตรูพืช ผลักดันให้ต้องใช้ปุ๋ยเคมี ยาฆ่าแมลง ต้นทุนการผลิตจึงสูง กระทั่งต่อรายได้ ค่าใช้จ่ายในครัวเรือน เกิดการกู้เงินนอกระบบ ต้องเช่านาทำกิน บางครัวเรือนต้องขายที่ดินเพื่อปลดหนี้ แล้วยังส่งผลกระทบต่อสุขภาพ โรคภัยคุกคาม ร่างกายขาดภูมิคุ้มกัน อายุสั้นลง และ

ทรัพยากรดินเสื่อม แหล่งน้ำและอากาศเป็นพิษ โดยท่านนายกรัฐมนตรีแนะแนวทางการแก้ปัญหาโดยการรวมกลุ่มเกษตรกรสร้างความเข้มแข็งด้วยการผลิตเกษตรอินทรีย์ ปฏิเสธการใช้ปุ๋ยเคมี ยาฆ่าแมลง หันมาผลิตปุ๋ยชีวภาพ ปุ๋ยอินทรีย์ ทั้งผลิตใช้เอง และผลิตขาย ซึ่งจะช่วยลดต้นทุนการผลิตจากการใช้สารเคมีต่างๆ แล้วยังทำให้มีสุขภาพที่ดีขึ้น และเนื่องจากภาคการเกษตรของไทยคือรากฐานความมั่นคงทางอาหารของประเทศ และยังเป็นส่วนสำคัญที่ขับเคลื่อนการพัฒนาเศรษฐกิจ จากมูลค่าการส่งออกสินค้าและผลิตภัณฑ์การเกษตร ที่มีสัดส่วนมูลค่าผลิตภัณฑ์มวลรวมภาคเกษตร ต่อผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง ในแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 11 มีสัดส่วนเฉลี่ยอยู่ที่ร้อยละ 11.05 เพิ่มขึ้นจากสัดส่วนเฉลี่ยร้อยละ 8.98 ในแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 7 ซึ่งมีบทบาทสำคัญในการพัฒนาประเทศ แต่อัตราการเติบโตของภาคเกษตรกลับชะลอตัวลงในช่วงแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 8-11 เปรียบเทียบกับแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 7 ที่ผลิตภัณฑ์มวลรวมภาคเกษตรขยายตัวเฉลี่ยร้อยละ 3.94 ต่อปี จนกระทั่งในช่วงแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 11 ภาคการเกษตรขยายตัวเพียงร้อยละ 0.10 ต่อปี การพัฒนาภาคเกษตรในอนาคตต้องเผชิญกับบริบทการเปลี่ยนแปลงอย่างหนักในหลายด้าน เช่นความแปรปรวนของสภาพภูมิอากาศ และภัยธรรมชาติที่ค่อนข้างรุนแรง ความผันผวนของเศรษฐกิจต่อราคาพืชผล และการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างแรงงานภาคการเกษตรจากการเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุของไทย ซึ่งจะส่งผลกระทบต่อความมั่นคงด้านอาหารและพลังงาน รวมถึงการเปลี่ยนแปลงภายในประเทศทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคม สิ่งแวดล้อม การเมือง และการพัฒนาในระดับภูมิภาคต่างๆ

กรมพัฒนาที่ดินเป็นหน่วยงานหนึ่งที่มีภารกิจในการกำหนดนโยบายและวางแผนการใช้ที่ดินในพื้นที่เกษตรกรรม การควบคุมการใช้ที่ดินบริเวณที่มีการใช้หรือทำให้เกิดการปนเปื้อนของสารเคมีหรือวัตถุอันตราย การอนุรักษ์ดินและน้ำ การปรับปรุงบำรุงดิน การให้บริการและถ่ายทอดเทคโนโลยีด้านการพัฒนาที่ดิน ข้อมูลดิน และการใช้ประโยชน์ที่ดินเพื่อเพิ่มผลผลิตทางการเกษตรและให้มีการใช้ประโยชน์ที่ดินอย่างยั่งยืน เนื่องจากพื้นที่เกษตรกรรมมีแนวโน้มที่จะเสื่อมโทรมลง อันเนื่องมาจากการใช้ที่ดินทำการเกษตรติดต่อกันเป็นเวลานานโดยไม่มีการปรับปรุงบำรุงดิน มีการใช้ปุ๋ยเคมี/สารเคมีทางการเกษตรจำนวนมาก ทำให้ดินเสื่อมโทรมส่งผลให้สมรรถนะของดินในการผลิตพืชลดลง ปลูกพืชไม่ได้หรือมีผลผลิตต่ำ กรมพัฒนาที่ดินได้ตระหนักถึงปัญหาดังกล่าว มีการศึกษาวิจัยมาตรการ/วิธีการในการจัดการแก้ไขปัญหาดังกล่าวในแต่ละด้าน เช่น การอนุรักษ์ดินและน้ำ โดยวิถีกลและวิถีพีชีร่วมกัน เช่น การใช้ประโยชน์หญ้าแฝกเพื่ออนุรักษ์ดินและน้ำ หรือการปรับปรุงบำรุงดินโดยใช้พืชปุ๋ยสด เช่น ปอเทือง ถั่วพรี ถั่วพุ่ม และสนออัฟริกัน การฟื้นฟูศักยภาพการให้ผลผลิตของดิน การใช้ปุ๋ยอินทรีย์ ทดแทนการใช้ปุ๋ยเคมี และลดใช้สารเคมีทางการเกษตร รวมทั้งการศึกษาวิจัยเพื่อพัฒนานวัตกรรมจุลินทรีย์ และผลิตเพื่อบริการแจกจ่ายให้แก่เกษตรกร ในชื่อผลิตภัณฑ์ “สารเร่ง พด.” เพื่อส่งเสริมการพัฒนายกระดับสู่การรับรองมาตรฐานเกษตรอินทรีย์

สำหรับการพัฒนาเกษตรอินทรีย์ในท้องถิ่นนั้น จำเป็นอย่างยิ่งที่ต้องอาศัยเครือข่ายของเกษตรกรเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาที่ดินและเผยแพร่องค์ความรู้ควบคู่กับการสร้างความเข้มแข็งของเครือข่าย กรมพัฒนาที่ดินมีการบริหารจัดการผ่านเกษตรกรจิตอาสา ทำหน้าที่เหมือนเจ้าหน้าที่พัฒนาที่ดินในท้องถิ่นในการอนุรักษ์ดินและน้ำ การปรับปรุงบำรุงดิน ในตำแหน่ง “หมอดินอาสา” ที่จัดตั้งขึ้นตั้งแต่ปี 2538 โดยเป็นโครงสร้างของเกษตรกรจิตอาสาในระดับต่างๆ ประกอบด้วย หมอดินอาสาประจำจังหวัด หมอดินอาสาประจำอำเภอ หมอดินอาสาประจำตำบล หมอดินอาสาประจำหมู่บ้าน และสมาชิกกลุ่มเกษตรกร มีการบริหารจัดการติดต่อประสานงาน ปฏิบัติงานร่วมกันในทุกส่วนที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาที่ดิน และมีการเชื่อมโยงกันอย่างเป็นระบบ รวบรวมไว้ในฐานข้อมูลเครือข่ายหมอดินอาสา ภายใต้การกำกับดูแลของกรมพัฒนาที่ดินเพื่อให้เกิดความยั่งยืนในกระบวนการทำงาน นอกจากนี้กรมพัฒนาที่ดินยังมีศูนย์ถ่ายทอดการพัฒนาที่ดินทั่วประเทศ เพื่อเชื่อมโยงข้อมูลการพัฒนาที่ดินด้านต่างๆ ทั้งนี้ยังเป็นจุดรวมข้อมูลข่าวสารความรู้ด้านการเกษตรเป็นแหล่งเรียนรู้ของผู้สนใจทั่วไป ในการศึกษาดูงานการส่งเสริมและถ่ายทอดเทคโนโลยีนวัตกรรมใหม่ๆ

กรมพัฒนาที่ดินสมัครเข้ารับการประเมิน เพื่อรับรางวัลเลิศรัฐ สาขาการบริหารราชการแบบมีส่วนร่วม ประจำปี พ.ศ. 2561 โดยนำเสนอโครงการ **ปลูกอ้อยท้องถิ่น หมอดินอินทรีย์ วิถียโสธร** ซึ่งเป็นผลงานต่อเนื่องจากความสำเร็จของ 2 โครงการ คือ **โครงการส่งเสริมการใช้สารอินทรีย์เพื่อลดใช้สารเคมีทางการเกษตร/เกษตรอินทรีย์** ซึ่งมีวัตถุประสงค์ให้กลุ่มเกษตรกรมีความเข้มแข็ง มีการผลิตและใช้สารอินทรีย์ลดใช้สารเคมีทางการเกษตร และสามารถพึ่งพาตนเองได้ ผ่านเจ้าหน้าที่ของกรมพัฒนาที่ดินส่วนภูมิภาค และเครือข่ายหมอดินอาสา ในการขับเคลื่อนพัฒนาการเกษตรไปสู่ระบบเกษตรอินทรีย์ และ **โครงการเกษตรอินทรีย์** ซึ่งมีวัตถุประสงค์เพื่อขับเคลื่อนการดำเนินงานพัฒนาเกษตรอินทรีย์ ส่งเสริมเกษตรอินทรีย์ รวมทั้งให้เกิดการบูรณาการครอบคลุมภารกิจภารกิจวิจัยนวัตกรรมเกษตรอินทรีย์ การพัฒนาระบบฐานข้อมูลเกษตรอินทรีย์ การสร้างความเข้มแข็งให้กับกลุ่มเกษตรกรเกษตรอินทรีย์ การฝึกอบรมด้านเกษตรอินทรีย์ การสร้างเครือข่ายเกษตรอินทรีย์ และการเผยแพร่ประชาสัมพันธ์งานด้านที่เกี่ยวกับเกษตรอินทรีย์ เนื่องจากระบบการผลิตแบบเกษตรอินทรีย์เป็นการส่งเสริมการพึ่งพาตนเองของเกษตรกรด้านปัจจัยการผลิต ที่มีนัยสำคัญทางเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม มีความยั่งยืน ซึ่งเป็นกลยุทธ์ที่สามารถใช้แก้ปัญหาการเกษตรในทุกด้าน ทั้งยังช่วยเสริมสร้างความเข้มแข็งให้เกษตรกรมีความมั่นคง และภูมิใจในความเป็นเกษตรกรผู้ประกอบการเกษตร

กรมพัฒนาที่ดินจึงได้ดำเนินงานโครงการส่งเสริมการใช้สารอินทรีย์เพื่อลดใช้สารเคมีทางการเกษตร/เกษตรอินทรีย์ ภายใต้แผนยุทธศาสตร์พัฒนาเกษตรอินทรีย์แห่งชาติ ปี พ.ศ. 2551-2554 ดำเนินการใน 2 ยุทธศาสตร์ คือ

ยุทธศาสตร์ที่ 1 การเสริมสร้างและจัดการองค์ความรู้และนวัตกรรมด้านการพัฒนาเกษตรอินทรีย์

วิจัยและพัฒนาผลิตภัณฑ์ สารเร่ง พด.ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2529 เป็นต้นมา ปัจจุบันมีทั้งสิ้น 8 ผลิตภัณฑ์ที่เป็นปัจจัยการผลิตทางการเกษตรสนับสนุนให้กับเกษตรกร กลุ่มเกษตรกร หมอดินอาสา องค์กร เครือข่ายประชาชนทั่วไป ใช้ในกระบวนการผลิตให้ได้ผลผลิตที่ปลอดภัย มีความยั่งยืนทางการเกษตร และรักษาสิ่งแวดล้อม จัดแบ่งกลุ่มตามประเภทการใช้งานได้ดังนี้

- 1) กลุ่มผลิตภัณฑ์จุลินทรีย์ด้านปรับปรุงบำรุงดิน เพิ่มธาตุอาหาร และฮอร์โมนพืช (5 ผลิตภัณฑ์) ได้แก่ สารเร่ง พด.1 ใช้ผลิตปุ๋ยหมัก สารเร่ง พด.2 ใช้ผลิตน้ำหมักชีวภาพ จุลินทรีย์ พด.9 ใช้ผลิตจุลินทรีย์เพิ่มความชื้นของฟอสฟอรัสในดินเปรี้ยว จุลินทรีย์ พด.11 เพื่อเพิ่มมวลชีวภาพและ

ธาตุอาหารของพืชปุ๋ยสด และปุ๋ยชีวภาพ พด.12 เพิ่มธาตุไนโตรเจน เพิ่มความเป็นประโยชน์ของฟอสฟอรัส โปแทสเซียม และผลิตภัณฑ์ฮอร์โมนกระตุ้นการเจริญของพืช

2) กลุ่มผลิตภัณฑ์จุลินทรีย์ด้านควบคุมศัตรูพืช (2 ผลิตภัณฑ์) ได้แก่ สารเร่ง พด.3 ใช้ผลิตจุลินทรีย์ควบคุมเชื้อสาเหตุโรคพืช และ สารเร่งพด. 7 ใช้ผลิตสารควบคุมและป้องกันแมลงศัตรูพืช

3) กลุ่มผลิตภัณฑ์จุลินทรีย์ด้านรักษาลี้แฉอดล้อม ได้แก่ สารเร่ง พด.6 ใช้ผลิตสารบำบัดน้ำเสีย และขจัดกลิ่นเหม็น

กรมพัฒนาที่ดินได้คิดค้นต่อยอดการใช้ผลิตภัณฑ์จุลินทรีย์ พด. ในการผลิตปุ๋ยอินทรีย์คุณภาพสูง เนื่องจากปุ๋ยอินทรีย์ทั่วไปมีปริมาณธาตุอาหารหลัก ได้แก่ ไนโตรเจน ฟอสฟอรัส โปแทสเซียม ค่อนข้างต่ำ ดังนั้นจึงมีการพัฒนาปุ๋ยอินทรีย์ให้มีปริมาณธาตุอาหารหลักให้สูงขึ้น เรียกว่า ปุ๋ยอินทรีย์คุณภาพสูง

ยุทธศาสตร์ที่ 2 การพัฒนาเกษตรอินทรีย์ตามวิถีพื้นบ้าน

การดำเนินการพัฒนากลุ่มเกษตรกรใช้สารอินทรีย์ลดใช้สารเคมีทางการเกษตรไปสู่กลุ่มเกษตรอินทรีย์ตามแนวเศรษฐกิจพอเพียง รายละเอียดการดำเนินงานโดยสังเขปมีดังนี้

1) กลุ่มผลิตภัณฑ์จุลินทรีย์ด้านรักษาลี้แฉอดล้อม ได้แก่ สารเร่ง พด.6 ใช้ผลิตสารบำบัดน้ำเสีย และขจัดกลิ่นเหม็น

2) จัดอบรมและสาธิตในพื้นที่ เจ้าหน้าที่ของกรมพัฒนาที่ดินร่วมกับวิทยากรหมอดินอาสา วิทยากรบรรยาย จำนวน 2 ครั้ง และจัดให้เกษตรกรได้ฝึกปฏิบัติเพื่อเกิดความรู้ความเข้าใจในการผลิตและการใช้สารอินทรีย์อย่างมีประสิทธิภาพ

3) สนับสนุนอุปกรณ์และวัตถุดิบให้กับกลุ่มเกษตรกร (ถังหมัก 3 ถัง กากน้ำตาล 120 กิโลกรัม พืชสมุนไพร วัสดุสำหรับทำปุ๋ยหมัก)

4) สนับสนุนปัจจัยการผลิตทางการเกษตร ได้แก่ เมล็ดพันธุ์พืชปุ๋ยสด สารปรับปรุงบำรุงดิน สารเร่ง พด. โดยแจกจ่ายให้กับกลุ่มเกษตรกรฯ ซึ่งจัดตั้งขึ้นหมู่บ้านละ 1 กลุ่ม ผ่าน คณะกรรมการใช้สารอินทรีย์ทดแทนสารเคมีทางการเกษตร ที่มีหมอดินอาสาประจำหมู่บ้านเป็นประธาน และมีหมอดินอาสาประจำตำบล เป็นที่ปรึกษา

5) ให้หมอดินอาสาประจำหมู่บ้านเป็นประธาน ในกรณีหมอดินอาสาประจำหมู่บ้านไม่พร้อมให้กลุ่มเกษตรกรคัดเลือก ประธานกลุ่ม คณะกรรมการประกอบด้วย รองประธาน 1 คน คณะกรรมการ 5-7 คน ตาม ความเหมาะสม โดยมีหมอดินอาสาประจำตำบล และหรือผู้ทรงคุณวุฒิในชุมชน เป็นที่ปรึกษา การบริหารจัดการของกลุ่มฯ ให้กับสมาชิก

6) สอนการบริหารกลุ่มให้เข้มแข็ง ซึ่งกลุ่มเกษตรกร ฯ นี้ จะได้พัฒนาไปสู่กลุ่มเกษตรอินทรีย์ได้ต่อไปในอนาคต

รายละเอียดของขั้นตอนและกิจกรรมที่ดำเนินการในโครงการส่งเสริมการใช้สารอินทรีย์เพื่อลดใช้สารเคมีทางการเกษตร/เกษตรอินทรีย์ มีดังนี้

1) สอนการบริหารกลุ่มให้เข้มแข็ง อบรมถ่ายทอดความรู้การใช้ปุ๋ยเคมีให้เหมาะสม ตามชนิดของดินและพืชในแต่ละพื้นที่ (โปรแกรมดินไทยและธาตุอาหารพืช/โปรแกรมคำแนะนำการจัดการดินและการใช้ปุ๋ยรายแปลงตามค่าวิเคราะห์ดิน) มีการตรวจเยี่ยมกลุ่ม และติดตามผลการดำเนินงาน เพื่อให้มีการนำองค์ความรู้ที่ได้รับไปปฏิบัติในพื้นที่ของเกษตรกร

2) คัดเลือกวิทยากรหมอดิน โดยผลิตวิทยากรหมอดินอำเภอละ 1-2 คน ตามความเหมาะสม โดยวิทยากรหมอดินอาสาสมัครเข้ามาเป็นวิทยากร และควรมีเวลาให้กับกรมพัฒนาที่ดิน อย่างน้อยเดือนละ 5-7 วัน

3) อบรมวิทยากรระดับพื้นที่ ได้แก่ ข้าราชการ เจ้าพนักงานของรัฐ (ตำแหน่ง นักวิชาการเกษตร) ทุก สพด. ที่มีความพร้อมเป็นวิทยากร และวิทยากรหมอดินอาสา ให้มีความรู้ ความเข้าใจในการจัดตั้งกลุ่ม เกษตรกรใช้สารอินทรีย์ทดแทนสารเคมีทางการเกษตร หลักสูตรในการฝึกรวมกลุ่ม วิธีการบริหารกลุ่ม และ วิธีการขับเคลื่อนกลุ่ม ให้กลุ่มสามารถพึ่งตนเองได้มีความเข้มแข็ง โดยไม่ต้องรอการสนับสนุนจากหน่วยงาน ของรัฐตลอดไป

4) อบรมหมอดินอาสาประจำหมู่บ้าน หมอดินอาสาประจำตำบล และชี้แจงการจัดตั้งกลุ่ม เกษตรกรใช้สารอินทรีย์ทดแทนสารเคมีทางการเกษตร หมู่บ้านละ 1 กลุ่ม ๆ ละ 50 ราย โดยให้หมอดิน อาสาประจำหมู่บ้านแสดงความจำนง มีความประสงค์จะเป็นผู้นำในการจัดตั้งกลุ่ม หมู่บ้านไหนไม่มีความ พร้อมก็ต้องจัดตั้งกลุ่ม ให้คัดเลือกกลุ่มเกษตรกรที่มีความตั้งใจไว้ในระดับต้น ๆ สมาชิกกลุ่มควรมีพื้นที่ ติดต่อกันหรือใกล้เคียงกัน

5) คัดเลือกสถานที่ดำเนินงานของกลุ่ม จะเป็นพื้นที่ของหมอดินอาสาประจำหมู่บ้าน หรือของ เกษตรกรในกลุ่มก็ได้ สถานที่ดำเนินการของกลุ่มควรมีโรงเรือนที่จะเก็บวัสดุ และปัจจัยการผลิตของกลุ่มได้ พื้นที่ควรกว้างขวางพอสมควร มีแหล่งน้ำไว้ดำเนินการในการผลิตปุ๋ยอินทรีย์น้ำ ปุ๋ยหมัก

6) จัดตั้งคณะกรรมการใช้สารอินทรีย์ทดแทนสารเคมีทางการเกษตร ให้หมอดินอาสาประจำ หมู่บ้านเป็นประธาน ในกรณีหมอดินอาสาประจำหมู่บ้านไม่พร้อมให้กลุ่มเกษตรกรคัดเลือก ประธานกลุ่ม คณะกรรมการประกอบด้วย รองประธาน 1 คน คณะกรรมการ 5-7 คน ตามความเหมาะสม โดยมีหมอดิน อาสาประจำตำบล และหรือผู้ทรงคุณวุฒิในชุมชน เป็นที่ปรึกษา โดยให้มีการจัดประชุมอย่างน้อยเดือนละ 1 ครั้ง และให้กำหนดหน้าที่ของคณะกรรมการให้ชัดเจน ดังนี้

6.1) บริหารจัดการกลุ่มในการผลิตปุ๋ยอินทรีย์ สารชีวภาพ ทั้งด้านการจัดหาวัตถุดิบ การผลิต การบริหารจัดการกองทุนหมุนเวียน เทคโนโลยีการนำไปใช้ประโยชน์ในพื้นที่การเกษตร

6.2) การสร้างเครือข่ายขยายผลสู่การผลิตระดับครัวเรือน ตามวิถีชีวิตเศรษฐกิจพอเพียง พึ่งตนเอง ลดรายจ่าย เพิ่มรายได้

6.3) ประสานกับเจ้าหน้าที่ของกรมพัฒนาที่ดิน หรือหมอดินอาสาประจำตำบลในการขับเคลื่อน พัฒนาการเกษตรไปสู่ระบบเกษตรอินทรีย์

7. จัดอบรมและสาธิตการผลิตและการใช้สารอินทรีย์ทดแทนสารเคมีทางการเกษตรให้กับสมาชิก กลุ่ม ปีละ 2 ครั้ง โดยอบรมในพื้นที่แต่ละหมู่บ้าน โดยมีเจ้าหน้าที่กรมพัฒนาที่ดินในพื้นที่และวิทยากรหมอดินอาสาเป็นผู้บรรยาย

ผลการดำเนินงานโครงการส่งเสริมการใช้สารอินทรีย์เพื่อลดใช้สารเคมีทางการเกษตร/เกษตรอินทรีย์

กรมพัฒนาที่ดินพิจารณาคัดเลือกกลุ่มเกษตรกรที่มีความพร้อมและสมัครใจทำเกษตรอินทรีย์จาก กลุ่มเกษตรกรที่ตั้งขึ้นจำนวน 73,699 กลุ่ม เกษตรกรจำนวน 3,677,159 ราย พื้นที่เกษตร 73,121,071 ไร่ เพื่อพัฒนาไปสู่กลุ่มเกษตรอินทรีย์ ได้จำนวน 112 กลุ่ม ใน 52 จังหวัด จึงให้การสนับสนุนปัจจัยการผลิต อย่างต่อเนื่อง ให้คำปรึกษาแนะนำ เป็นพี่เลี้ยงดูแลอย่างใกล้ชิด จนกลุ่มเกษตรกรสามารถดำเนินการยื่นสมัคร ขอรับรองมาตรฐานพีอินทรีย์กับกรมวิชาการเกษตร หรือมาตรฐานข้าวอินทรีย์กับกรมการข้าวได้

กลุ่มเกษตรกรยื่นสมัครขอรับรองมาตรฐานข้าวอินทรีย์กับกรมการข้าว จำนวน 22 กลุ่ม เกษตรกร 157 ราย ใน 12 จังหวัด ผลการรับรองคือ ผ่านมาตรฐานข้าวอินทรีย์ 125 ราย (คิดเป็นร้อยละ 80) ไม่ผ่าน 32 ราย (คิดเป็นร้อยละ 20) และกลุ่มเกษตรกรยื่นสมัครขอรับรองมาตรฐานพีอินทรีย์กับกรมวิชาการ เกษตร จำนวน 90 กลุ่ม เกษตรกร 170 ราย ใน 44 จังหวัด ผลการรับรองคือ ผ่านมาตรฐานพีอินทรีย์ จำนวน 9 ราย (คิดเป็นร้อยละ 5.3) ไม่ผ่านมาตรฐานพีอินทรีย์จำนวน 161 ราย (คิดเป็นร้อยละ 94.7)

ในปี 2554 กรมพัฒนาที่ดินได้ดำเนินงานโครงการพัฒนาเกษตรกรสู่การรับรองมาตรฐาน เกษตรอินทรีย์ จำนวน 140 กลุ่ม เกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการฯ จำนวนรวม 877 ราย ใน 51 จังหวัด โดย

เจ้าหน้าที่ของกรมพัฒนาที่ดินจะอบรมถ่ายทอดองค์ความรู้ด้านการผลิตในทุกขั้นตอนของมาตรฐานระบบเกษตรอินทรีย์ให้กับเกษตรกร และมีหมอดินอาสาทำหน้าที่เป็นกลไกเชื่อมโยงระหว่างกรมพัฒนาที่ดินกับเกษตรกร เป็นเสมือนกับเจ้าหน้าที่กรมพัฒนาที่ดินที่ประจำอยู่ในท้องถิ่นนั้นๆ

อย่างไรก็ตาม การพัฒนาเกษตรอินทรีย์ประสบกับปัญหามากมายเมื่อเข้าดำเนินงานในพื้นที่ เห็นได้จากจำนวนกลุ่มเกษตรกรที่ได้ผ่านการคัดเลือกเพื่อทำการพัฒนาเป็นกลุ่มเกษตรอินทรีย์ ซึ่งจำเป็นต้องมีความพร้อมและสมัครใจทำเกษตรอินทรีย์ที่มีเพียงจำนวนน้อย **ปัญหาที่เกิดขึ้นกับระบบการทำเกษตรอินทรีย์** คือ (1) การส่งเสริมและสนับสนุนให้เกษตรกรสามารถปฏิบัติตามมาตรฐานเกษตรอินทรีย์ตามระบบมาตรฐานที่ตลาดต้องการ (2) ระบบการส่งเสริมเกษตรอินทรีย์ (ทั้งบุคลากร และการพัฒนาความรู้-ทักษะของเจ้าหน้าที่) (3) การจัดทำระบบควบคุมภายในเพื่อให้กลุ่มผู้ผลิตสามารถได้รับการตรวจรับรองมาตรฐานเกษตรอินทรีย์ (4) ระบบโลจิสติกส์สำหรับกลุ่มเกษตรกรในการขนส่งผลผลิตเกษตรอินทรีย์ (รายงานฉบับสมบูรณ์โครงการศึกษาและจัดทำข้อมูลสถานการณ์การผลิตและการตลาดสินค้าอินทรีย์, 2558) (5) การขอรับการตรวจรับรองมีค่าใช้จ่ายในการดำเนินการสูง

จากการสำรวจข้อมูลโดยมูลนิธิสายใยแผ่นดิน/กรีนเนท พบว่าพื้นที่การผลิตเกษตรอินทรีย์ในประเทศไทยที่ได้รับการรับรองมาตรฐานเกษตรอินทรีย์ขยายตัวเพิ่มขึ้นร้อยละ 20.97 จาก 235,523.35 ไร่ ในปี พ.ศ. 2557 เป็น 284,918.44 ไร่ ในปี พ.ศ. 2558 มากที่สุดในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ทั้งจำนวนเกษตรกรและพื้นที่เกษตรอินทรีย์ **แต่เป็นที่น่าสังเกตว่าพื้นที่เกษตรอินทรีย์ร้อยละ 57.8 ของไทยใช้การตรวจรับรองจากหน่วยตรวจรับรองต่างประเทศ**

ในปี พ.ศ. 2558 กรมพัฒนาที่ดินได้ดำเนินการโครงการ “ส่งเสริมสนับสนุนให้เกษตรกรรายย่อยทำระบบการรับรองเกษตรอินทรีย์แบบมีส่วนร่วม (Participatory Guarantee Systems, (PGS)” โดยได้รับเงินทุนสนับสนุนจากธนาคารพัฒนาเอเชีย (Asian Development Bank-ADB) ซึ่งระบบ PGS นี้เป็นแนวทางในการแก้ไขปัญหาสำหรับกลุ่มเกษตรกรอินทรีย์รายย่อย ที่ไม่สามารถเข้าถึงหน่วยตรวจรับรองได้ เพราะมีค่าตรวจรับรองสูงและไม่คุ้มกับผลผลิตที่มีน้อย และการที่ต้องจดบันทึกรายละเอียดและจัดเตรียมเอกสารเป็นจำนวนมาก ซึ่งเป็นการรับประกันคุณภาพ ที่ต้องทำสอดคล้องกันตั้งแต่เริ่มผลิต หรือจากแปลงปลูกจนถึงการจัดจำหน่ายสู่ตลาด สินค้าจึงเป็นที่ยอมรับของคู่ค้าและผู้บริโภค

ปีงบประมาณ พ.ศ.2560 กรมพัฒนาที่ดินมีการดำเนินงานส่งเสริมเกษตรอินทรีย์ โดยใช้กระบวนการรับรองแบบมีส่วนร่วม PGS จำนวน 200 กลุ่ม เกษตรกร 1,000 ราย พื้นที่ 10,000 ไร่ ใน 50 จังหวัด และมีการจัดตั้งศูนย์เรียนรู้เกษตรอินทรีย์ PGS จำนวน 10 แห่ง ใน 8 จังหวัด มีการฝึกอบรมด้านเกษตรอินทรีย์จำนวน 3 หลักสูตร คือ (1) หลักสูตร “รอบรู้เกษตรอินทรีย์” (2) หลักสูตร “การขับเคลื่อนเกษตรอินทรีย์ด้วยระบบการรับรองแบบมีส่วนร่วม” และ (3) หลักสูตร “เทคนิคการตรวจเยี่ยมฟาร์มเพื่อนในกระบวนการรับรองแบบมีส่วนร่วม” กลุ่มเป้าหมาย คือ บุคคลทั่วไป เจ้าหน้าที่กรมพัฒนาที่ดิน และเกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการฯ และการสนับสนุนงบประมาณ (เอกสารแนบ 4.1)

หลักการของระบบรับรองแบบมีส่วนร่วม

พี จี เอส เป็นการรับประกันคุณภาพผลผลิตอินทรีย์โดยชุมชน ที่เหมาะสมกับสภาพภูมิ-สังคม วิถีชีวิต วัฒนธรรมและการเกษตรของท้องถิ่น ซึ่งวิธีการรับรองผู้ผลิตมีหลากหลายวิธีปฏิบัติไม่มีสูตรสำเร็จ แต่กลุ่ม พี จี เอส ต้องดำเนินการภายใต้หลักการเดียวกันคือ หลักการ PGS IFOAM ที่นานาชาติประเทศยอมรับ (ตามรูปภาพที่ 1) ดังนี้

1) **การมีส่วนร่วม** บนพื้นฐานการมีส่วนร่วมของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียเป็นเจ้าของโครงการร่วมกัน สร้างเครือข่ายการมีส่วนร่วม ตั้งแต่เริ่มวางแผน ตัดสินใจร่วมกันในการดำเนินกิจกรรม กำหนดกฎระเบียบต่างๆ เช่น กำหนดมาตรฐานเกษตรอินทรีย์ของกลุ่ม กำหนดบทลงโทษ กำหนดกระบวนการตรวจเยี่ยมเพื่อน กำหนดการประชุมโดยผู้ผลิตต้องเข้าร่วมกิจกรรมกลุ่ม กระบวนการเรียนรู้ร่วมกัน การฝึกอบรม การมีส่วนร่วมรับผิดชอบ และการไว้วางใจซึ่งกันและกัน

2) **การแลกเปลี่ยนความคิดเห็น** เป็นจุดแข็งของกระบวนการ เช่น การจัดให้มีการประชุมกลุ่มประจำเดือน เพื่อให้มีเวทีรวบรวมข้อคิดเห็น แนวคิด เป้าหมายการทำเกษตรอินทรีย์ของผู้ผลิต กำหนดกรอบมาตรฐานและแนวทางพัฒนาไปสู่เกษตรอินทรีย์ จากเวทีทำให้ทราบว่าผู้ผลิตจะต้องพัฒนาเรื่องอะไรบ้างอย่างไร และสื่อสารให้ผู้บริโภคเข้าใจการผลิตไปพร้อมๆกัน รวมทั้งการแลกเปลี่ยนเรียนรู้พัฒนาการผลิตระหว่างสมาชิก

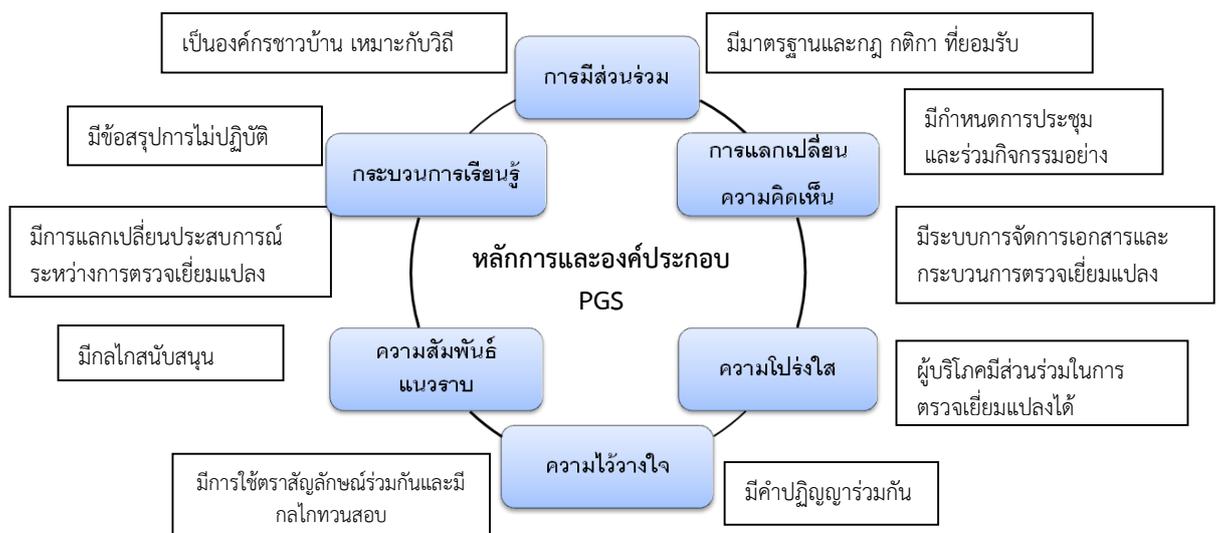
3) **ความโปร่งใส** หมายถึง กลุ่มต้องกำหนดระบบการรับประกันการผลิต ซึ่งจะต้องวางร่วมกัน เช่น การมีเอกสารที่ชัดเจน ได้แก่ มาตรฐานข้อกำหนดการผลิต ระบบการตรวจประเมินภายใน บทลงโทษหากไม่ปฏิบัติตาม รายชื่อ ที่อยู่สมาชิกผู้ผลิต และรายละเอียดการปฏิบัติในฟาร์มของสมาชิกแต่ละราย หรืออาจทำเป็นแบบสอบถาม หรือการนำข้อมูลผู้ได้รับการรับรองจัดทำเป็นฐานข้อมูลในเว็บไซต์ส่วนกลาง หรือสามารถเข้าถึงผ่าน SMS หากเป็นกลุ่มระดับฐานรากอาจใช้กระบวนการจัดเวทีให้สมาชิกมานำเสนอวิธีการปฏิบัติเทียบเคียงกับมาตรฐานและการตัดสินใจร่วมกัน เป็นต้น

4) **ความไว้วางใจ** เป็นกระบวนการที่ทำตั้งแต่ ข้อ 1-3 เพื่อเป็นกระบวนการที่มั่นใจว่าผู้ผลิตแต่ละคนร่วมกันปกป้องธรรมชาติและสุขภาพของผู้บริโภคด้วยการผลิตตามหลักการเกษตรอินทรีย์ ซึ่งความไว้วางใจและเชื่อมั่น (trust) สร้างขึ้นได้โดยมีกระบวนการที่โปร่งใส ให้ผู้บริโภคสามารถตรวจสอบเข้าถึงสมาชิกผู้ผลิตได้ทุกราย เช่น การจัดกิจกรรม กำหนดให้มีวันเยี่ยมผู้ผลิต หรือการนำข้อมูลผู้ผลิตเผยแพร่ทางสื่อออนไลน์ หรือการกล่าวคำปฏิญญาร่วมกัน เป็นต้น

5) **ความสัมพันธ์แบบแนวราบ** โครงสร้างกลุ่มเป็นแนวราบเป็นองค์กรของชุมชนในท้องถิ่นใช้ระบบประชาธิปไตย ด้วยการแลกเปลี่ยน หมุนเวียน ความรับผิดชอบ ยินยอมให้คณะตรวจสอบตรวจฟาร์มและยอมรับการตัดสินของคณะกรรมการกลุ่ม

6) **กระบวนการเรียนรู้** รูปแบบขั้นตอนการรับรอง และการตรวจเยี่ยมเพื่อน เป็นการประเมินในลักษณะเรียนรู้ร่วมกัน และเป็นการตรวจสอบความเข้าใจในมาตรฐาน ทวนสอบวิถีปฏิบัติในฟาร์ม และให้คำแนะนำ เสนอแนะ แลกเปลี่ยนเรียนรู้กันถึงแนวทางการปฏิบัติที่ดีของเกษตรอินทรีย์

7) **การดำเนินงานในรูปเครือข่าย** การขับเคลื่อนระบบนี้อยู่ภายใต้การดำเนินงานของเครือข่ายที่หลากหลาย การทำให้ระบบมีความโปร่งใส และเข้าถึงได้ทั้งจากผู้ประกอบการและผู้บริโภคนั้น องค์กรจัดทำระบบต้องพัฒนากลุ่ม และเชื่อมโยงเครือข่าย ให้มีกิจกรรมร่วมกัน และสามารถทำฐานข้อมูลสมาชิกทั้งหมดรวมทั้งกระบวนการผลิตขึ้นเว็บไซต์ของระบบ พี จี เอส รวมทั้งมีการตรวจติดตามกลุ่มสลับเครือข่ายอย่างต่อเนื่อง

การขับเคลื่อนเกษตรอินทรีย์ในท้องถิ่นของกรมพัฒนาที่ดิน ดำเนินการโดย **หมอดินอาสา** ที่ผ่านการอบรมการรับรองเกษตรอินทรีย์แบบมีส่วนร่วม หรือ PGS กับกลุ่มเกษตรกรหรือเกษตรกรที่มีความสนใจ การถ่ายทอดความรู้ ความเข้าใจ เกี่ยวกับรายละเอียดในการดำเนินการจัดการผลิตจากแปลงปลูก การปรับปรุงบำรุงดินด้วยพืชปุ๋ยสด การผลิตและการใช้ปุ๋ยอินทรีย์ทดแทนปุ๋ยเคมี การผลิตและการใช้น้ำหมักสมุนไพรไล่แมลงศัตรูพืช ทดแทนสารเคมีกำจัดแมลง โดยกรมพัฒนาที่ดินสนับสนุนปัจจัยการผลิตเบื้องต้นที่จำเป็นสำหรับเกษตรอินทรีย์ เป็นการกระตุ้นให้เกิดการรวมกลุ่มเพื่อพัฒนาการผลิตเข้าสู่มาตรฐานเกษตรอินทรีย์ ด้วยการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ และเกิดเครือข่ายระหว่างผู้ผลิตและผู้บริโภค ส่งผลให้เกิดการวางแผนการผลิตตามที่ตลาดต้องการ เมื่อเกษตรกรรายย่อยได้รับการรับรองมาตรฐานการผลิตเกษตรอินทรีย์ จะทำให้สินค้าเกษตรที่ผลิตขึ้น สามารถขายได้ผ่านการรวมกลุ่ม เกษตรกรมีความมั่นใจว่าสินค้าที่ผลิตสามารถขายได้และมีราคาที่แน่นอน เกษตรกรมีรายได้สม่ำเสมอจากรอบการผลิต เป็นการรักษาทรัพยากรธรรมชาติและ

สิ่งแวดล้อม ดีต่อสุขภาพของผู้ผลิตและผู้บริโภค และชุมชนเกิดความเข้มแข็งตามวิถีพื้นบ้านเกิดการพัฒนาที่ยั่งยืนที่สุด

4.2 อธิบายการดำเนินโครงการ/ดำเนินงานเกี่ยวกับรูปแบบ/ขั้นตอน/วิธีการที่ใช้ดำเนินงานในพื้นที่ ตั้งแต่ริเริ่มไปจนถึงการกำหนดแนวทางและดำเนินการเพื่อแก้ปัญหา/การพัฒนา

กรมพัฒนาที่ดิน โดยกองวิจัยและพัฒนาการจัดการที่ดิน ดำเนินงานด้านการส่งเสริมการผลิตเกษตรแบบเกษตรอินทรีย์ โดยเน้นการมีส่วนร่วมของเกษตรกรผ่านหมอดินอาสาในทุกขั้นตอนการดำเนินงาน ตั้งแต่เป็นแกนนำการจัดตั้งกลุ่มเกษตรกรใช้สารอินทรีย์ลดใช้สารเคมีทางการเกษตร พัฒนาจนเป็นกลุ่มเกษตรกรอินทรีย์ จำเป็นต้องพึ่งพาความรู้ ความสามารถของหมอดินอาสาที่ผ่านการอบรมวิชาการด้านการพัฒนาที่ดินในด้านต่างๆ ที่จะนำไปใช้แก้ปัญหาการผลิตของพื้นที่เกษตรกรในชุมชนของตนได้ โดยมีเจ้าหน้าที่พัฒนาที่ดินโยธธธเป็นผู้สนับสนุน และเป็นพี่เลี้ยงให้คำปรึกษาอย่างใกล้ชิด ซึ่งมีกลุ่มผู้ผลิตแดงโมอินทรีย์ปลูกผักตำบลลุมพุก อำเภอคำเขื่อนแก้ว จังหวัดยโสธร เป็นตัวอย่างของความสำเร็จ มีรายละเอียดตั้งแต่การริเริ่มจัดตั้ง หลักการและแนวคิดดังนี้

นายประยงค์ พิมพ์ทอง หมอดินอาสาประจำตำบลลุมพุก หลังจากลาออกจากงานประจำที่กรุงเทพมหานคร กลับมาอยู่บ้านเกิดแล้ว ได้รับทราบและเข้าร่วมกิจกรรมการดำเนินงานของกรมพัฒนาที่ดินในท้องถิ่น มาตั้งแต่สมัยบิดา **นายไสว พิมพ์ทอง** ได้ปฏิบัติหน้าที่หมอดินอาสาประจำตำบล ปัจจุบันได้รับตำแหน่งต่อจากบิดาและได้มีโอกาสเข้ารับการฝึกอบรมด้านวิชาการด้านการพัฒนาที่ดินในแขนงต่างๆ เช่น ข้อมูลดิน การปรับปรุงบำรุงดิน การอนุรักษ์ดินและน้ำ ฯลฯ จึงได้นำความรู้มาปรับใช้ในพื้นที่ของตน ทำการจัดแบ่งพื้นที่การใช้ประโยชน์ที่ดินออกเป็นสวนๆ มีการขุดสระน้ำ ขุดคูเป็นร่องเพื่อรองรับน้ำในช่วงฤดูฝนไม่ให้ไหลบ่ากัดเซาะดินในพื้นที่ให้เกิดความเสียหาย และนำหญ้าแฝกมาปลูกรอบขอบสระและรอบพื้นที่ปลูกผักในแต่ละแปลงย่อย เพื่อช่วยลดการสูญเสียน้ำดิน การชะล้างพังทลายของดิน และเก็บกักธาตุอาหารทำการเกษตรแบบผสมผสาน ปลูกพืชหมุนเวียนตามฤดูกาล ปลูกพืชที่มีความหลากหลาย ใช้พืชปุ๋ยสดในการปรับปรุงบำรุงดิน นำเทคโนโลยีชีวภาพของกรมพัฒนาที่ดิน เช่น การทำปุ๋ยหมัก พด.1 น้ำหมักชีวภาพ พด.2 ปุ๋ยอินทรีย์คุณภาพสูง และน้ำหมักป้องกันแมลงศัตรูพืช พด.7 เพื่อลดการใช้สารเคมี มีการบริหารจัดการและใช้ประโยชน์จากสิ่งที่มีอยู่และภูมิสังคมได้อย่างมีประสิทธิภาพ จนประสบผลสำเร็จเป็นที่ประจักษ์ และได้รับยกย่องเป็นเกษตรกรต้นแบบ

นายธวัชชัย ไชยนา หมอดินอาสาประจำอำเภอคำเขื่อนแก้ว ซึ่งเคยทำงานประจำที่กรุงเทพมหานคร แต่ตัดสินใจกลับบ้านเกิด มาทำการเกษตรในพื้นที่ของตนซึ่งเป็นดินร่วนปนทราย ที่ประสบปัญหาเพาะปลูกพืชจากความเสื่อมโทรมของดิน ต่อมาเจ้าหน้าที่สถานีพัฒนาที่ดินยโสธรได้ส่งเสริมการปรับปรุงบำรุงดินด้วยปุ๋ยพืชสด จึงเกิดความสนใจและเรียนรู้เพิ่มเติมจาก **นายเนาว์ พันเดช** หมอดินอาสาประจำหมู่บ้าน เช่น การไถกลบตอซัง ลดการเผาฟาง การปลูกพืชหมุนเวียนตามฤดูกาล การใช้ผลิตภัณฑ์เทคโนโลยีชีวภาพของกรมพัฒนาที่ดิน เช่น การทำปุ๋ยหมัก พด.1 น้ำหมักชีวภาพ พด.2 ปุ๋ยอินทรีย์คุณภาพสูง น้ำหมักป้องกันแมลงศัตรูพืช พด.7 ฯลฯ นำมาปรับใช้ในพื้นทีนาข้าวของตนเองจนประสบความสำเร็จ ช่วยลดต้นทุน และได้ผลผลิตมากขึ้น ภายหลังจึงรับหน้าที่เป็นหมอดินอาสาประจำอำเภอคำเขื่อนแก้ว

นายประยงค์ พิมพ์ทอง และ นายธวัชชัย ไชยนา หมอดินอาสากรมพัฒนาที่ดิน นำความรู้เรื่องการทำการเกษตรอินทรีย์ การใช้ผลิตภัณฑ์ของกรมพัฒนาที่ดิน ถ่ายทอดเกษตรกรชาวบ้านในพื้นที่ ได้ทราบเกี่ยวกับโครงการส่งเสริมการใช้สารอินทรีย์เพื่อลดใช้สารเคมีทางการเกษตร/เกษตรอินทรีย์ ที่ส่งเสริมการรวมกลุ่มของเกษตรกรในพื้นที่ จึงเป็นผู้นำในการให้เกษตรกรเกิดการรวมกลุ่ม และรับการพิจารณาตามขั้นตอนการดำเนินงานของกรมพัฒนาที่ดิน โดยเจ้าหน้าที่สถานีพัฒนาที่ดินจังหวัดยโสธร ได้แนะนำให้ทำเกษตรอินทรีย์ ลดต้นทุนการผลิต สนับสนุนปัจจัยการผลิตเบื้องต้นในการทำการเกษตรอินทรีย์ ช่วยเป็นพี่เลี้ยง

ดูแลในทุกขั้นตอนการผลิต จนถึงการขอรับการรับรองมาตรฐานเกษตรอินทรีย์แบบมีส่วนร่วม จึงทดลองปลูกพืชปุ๋ยสด และปลูกข้าวอินทรีย์ หลังจากนั้นจึงปลูกแตงโมหลังนา พบว่าแตงโมที่ปลูกในพื้นที่ข้าวอินทรีย์มีคุณภาพดี เนื้อแดง รสหวาน อร่อย และผลผลิตอยู่ได้นานกว่าแตงโมทั่วไป

นอกจากนี้หมอดินอาสาประจำพื้นที่ยังมีบทบาทสำคัญในการร่วมพัฒนาชุมชน ทำหน้าที่เป็นตัวแทนเกษตรกรใน องค์การบริหารส่วนตำบล (อบต.) ตลอดจนประสานงานกับหน่วยงานต่างๆ เพื่อให้การสนับสนุนในพื้นที่ ช่วยผลักดันและกระตุ้นให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการปฏิบัติงานและเข้าถึงส่วนราชการได้มากขึ้น ทั้งยังเป็นผู้ประสานงานระหว่างเกษตรกรในพื้นที่กับหน่วยงานต่างๆ ที่เข้ามาร่วมบูรณาการ เช่น หมอดินอาสาประจำหมู่บ้าน ทำหน้าที่เป็นวิทยากรในการอบรม ถ่ายทอดองค์ความรู้ เทคนิควิธีการทำการเกษตร เปิดพื้นที่เกษตรของตนเป็นแหล่งเรียนรู้ที่ปฏิบัติได้จริง ให้กับประชาชน นักเรียน นักศึกษาที่เข้ามาศึกษาดูงาน ได้แก่ นายเนาว์ พันเดช หมอดินอาสาประจำหมู่ 9 ตำบลกุ้งงาน อำเภอคำชะอีที่เปิดพื้นที่บ้านของตนเป็นศูนย์ถ่ายทอดเทคโนโลยีการพัฒนาที่ดินตามแนวเศรษฐกิจพอเพียง และเป็นศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร (ศพก.) ของจังหวัด เป็นต้น

ขั้นตอนการจัดตั้งกลุ่มเกษตรกรอินทรีย์

1) เจ้าหน้าที่กรมพัฒนาที่ดินคัดเลือกกลุ่มเกษตรกรที่มีหมอดินร่วมดำเนินการ เข้าร่วมโครงการเกษตรอินทรีย์ตามเกณฑ์ดังนี้

1.1) มีการร่วมกลุ่มผู้ผลิตที่มีลักษณะการผลิตเกษตรอินทรีย์ที่คล้ายกันหรืออยู่หมู่บ้านเดียวกัน 5 รายขึ้นไป และพื้นที่การผลิตเหมาะสมกับระบบเกษตรอินทรีย์

1.2) ผู้ผลิตต้องมีแนวคิดมุ่งมั่นที่จะทำเกษตรอินทรีย์ ไม่เปลี่ยนแปลงไปกลับมากับการผลิตปกติ เพื่อพัฒนาคุณภาพที่ดี มีความซื่อสัตย์ และมีความรับผิดชอบต่อผู้บริโภค ต่อทรัพยากร และต่อสิ่งแวดล้อม

1.3) กลุ่มผู้ผลิตมีความสมัครใจ และประสงค์จะได้รับการรับรองตามมาตรฐานเกษตรอินทรีย์แบบมีส่วนร่วม เพื่อสร้างความเชื่อมั่นให้ผู้บริโภค และขยายฐานการตลาด

1.4) กลุ่มมีความเข้มแข็งด้านศักยภาพของคนในชุมชน การบริหารจัดการกลุ่ม เช่นการรวมกลุ่มผลิตและจัดการด้านการตลาด ซึ่งเป็นหลักประกันในความสำเร็จของโครงการ

1.5) มีภาคีเครือข่ายจากภาครัฐ สถาบันการศึกษา องค์กรท้องถิ่น เอกชน เป็นพี่เลี้ยง เป็นผู้สนับสนุน หรือส่งเสริมการเรียนรู้ หรือจัดหาช่องทางตลาด

2) จัดประชุมชี้แจงการเข้าร่วมโครงการฯ แนะนำการทำเกษตรอินทรีย์ในระบบการรับรองแบบมีส่วนร่วม PGS

3) กลุ่มเกษตรกร และพี่เลี้ยงกลุ่ม จัดกระบวนการกลุ่มตามเอกสารคู่มือ PGS โดยเจ้าหน้าที่จากสถานีพัฒนาที่ดินจังหวัด เจ้าหน้าที่จากกองวิจัยและพัฒนาการจัดที่ดิน ร่วมกับคณะทำงานมูลนิธิเกษตรอินทรีย์ไทย เป็นที่ปรึกษาโดยให้ดำเนินการดังนี้

3.1) จัดทำโครงสร้างองค์การบริหารกลุ่ม จัดทำคู่มือ PGS ประจำกลุ่ม และระบบเอกสารที่จำเป็น กำหนดกฎ กติกา บทลงโทษ

3.2) แต่งตั้งผู้ตรวจประเมินประจำกลุ่ม และผู้ตัดสินใจการรับรอง โดยคัดเลือกผู้ที่มีความสามารถเข้าใจในระบบเกษตรอินทรีย์ ซึ่งในระยะแรกอาจตั้งบุคคลภายนอก เช่น นักวิชาการ นักพัฒนา ร่วมเป็นคณะกรรมการได้เพื่อเป็นพี่เลี้ยงให้คำแนะนำและจัดทำระบบเอกสาร

3.3) กลุ่มควรจัดประชุมส่งเสริมการเรียนรู้ให้สมาชิกอย่างน้อย 1-2 เดือนต่อครั้ง

3.4) การบริหารจัดการกลุ่มแต่ละกลุ่มไม่มีสูตรสำเร็จที่เหมือนกัน จะยืดหยุ่นได้ตามสภาพภูมิประเทศ ความรู้ของสมาชิกในกลุ่ม แต่แนวทางการขับเคลื่อนอยู่ภายใต้หลักการในคู่มือ PGS

4) ให้การสนับสนุนปัจจัยการผลิตที่จำเป็นสำหรับการผลิตในระบบเกษตรอินทรีย์ในระยะเริ่มต้นในช่วงของการปรับเปลี่ยนจากเกษตรเคมีเป็นเกษตรอินทรีย์ ได้แก่ เมล็ดพันธุ์พืชปุ๋ยสด ถังหมัก กากน้ำตาล ผลิตภัณฑ์สารเร่ง พด. ฯลฯ ตามความเหมาะสมและความต้องการของกลุ่มเกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการฯ รวมทั้งช่วยเหลือด้านการปรับปรุงบำรุงดินให้มีความเหมาะสมกับการผลิตในระบบเกษตรอินทรีย์

5) ทีมงานจากกองวิจัยและพัฒนาการจัดการที่ดิน และมูลนิธิเกษตรอินทรีย์ไทย เข้าพื้นที่ให้คำปรึกษา แนะนำ อบรม ตรวจเยี่ยม และติดตามการดำเนินงานกระบวนการ PGS ของกลุ่มเกษตรกร

6) กลุ่มเกษตรกรทำตามขั้นตอนกระบวนการ PGS เมื่อตรวจฟาร์มสมาชิกเสร็จเรียบร้อย ผู้ประสานงานกลุ่มส่งข้อมูลผลตัดสินการรับรองให้กับมูลนิธิเกษตรอินทรีย์ไทย มูลนิธิฯ ตรวจสอบข้อมูลและออกใบรับรองให้กับเกษตรกรที่ผ่านการรับรอง

กลุ่มผู้ผลิตแตงโมอินทรีย์ปลูกชัก เกิดจากการรวมตัวของกลุ่มเกษตรกรในชุมชน ซึ่งเกิดจากความรักถิ่นฐานบ้านเกิด ลูกหลานที่เป็นคนรุ่นใหม่ ได้เห็นคุณค่าของการพัฒนาถิ่นเกิด ด้วยมรดกทางภูมิปัญญาและศักยภาพของพื้นที่ โดยมีเป้าหมายร่วมกัน คือความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น ด้วยกลยุทธ์การผลิตสินค้าเกษตรอินทรีย์ ที่ทั้งช่วยลดต้นทุนการผลิต เพิ่มโอกาสทางการตลาด และเป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม ซึ่งเป็นผลงานที่เกิดจากความรักในถิ่นอาศัย รักในอาชีพ รักเพื่อนบ้าน ผู้บริโภค และเป็นการรักษาทรัพยากรดินและน้ำที่อุดมสมบูรณ์ไว้ให้ลูกหลาน เกษตรกรที่สมัครเป็นสมาชิกกลุ่ม มีความสมัครใจที่จะทำเกษตรอินทรีย์ และขอรับมาตรฐานการรับรองแบบมีส่วนร่วม เริ่มทำความเข้าใจกัน สร้างกระบวนการเรียนรู้ร่วมกัน ในการแก้ปัญหาพื้นที่ ซึ่งลักษณะพื้นที่ตำบลลุมพุก อำเภอคำชะอี จังหวัดยโสธร พื้นที่ทำการเกษตรประมาณ 232,638 ไร่ โดยลักษณะดินในพื้นที่จังหวัดยโสธรเป็นดินปนทราย 302,075 ไร่ มีปัญหาความอุดมสมบูรณ์ต่ำ 1,954,781 ไร่ สมบัติทางกายภาพของดินไม่ดี ดินไม่อุ้มน้ำ กักเก็บน้ำไม่อยู่ในฤดูแล้งดินจะแห้งจัด ประกอบกับพื้นที่ไม่สม่ำเสมอจึงเกิดการชะล้างพังทลายและสูญเสียหน้าดินเสมอ พื้นที่ที่มีความแห้งแล้งขาดแคลนน้ำในการเพาะปลูก ใช้ประโยชน์ในการทำนาปีละครั้งและอาศัยแต่น้ำฝนเพียงอย่างเดียว บางปีปลูกแตงโมหลังนาเพื่อบริโภคภายในครัวเรือน กลุ่มเล็งเห็นโอกาสของการผลิตแตงโมอินทรีย์ ซึ่งเป็นพืชที่สมาชิกเคยปลูก ปรากฏในคำขวัญของจังหวัด “เมืองบั้งไฟโก้ แตงโมหวาน หมอนขวานผ้าขิด แหล่งผลิตข้าวหอมมะลิ” อันเป็นประโยชน์ในการประชาสัมพันธ์ และการส่งเสริมการขาย โดยมีการประสานงานกับหมอดินอาสา หน่วยงานราชการ และองค์กรต่างๆ ที่เข้าร่วมบูรณาการช่วยเหลือในทุกๆ ด้าน และการเปิดโอกาสทางการตลาดอย่างสำคัญจากการส่งเสริมและผลักดันการเกษตรอินทรีย์เชิงรุกของจังหวัดยโสธร ปัจจุบันเกิดผลสำเร็จเป็นรูปธรรม เป็นต้นแบบและขยายผลไปสู่พื้นที่ใกล้เคียง

ความสำเร็จของการดำเนินการกลุ่ม เกิดขึ้นได้เนื่องจากความร่วมมือของคนหลายรุ่น โดย **ภูมิปัญญาของคนรุ่นเก่า** คือ การรักษาสมดุทางธรรมชาติ (1) ใช้สมุนไพรพืชบ้าน เช่น กลอย บอระเพ็ด ฝักคูณ หนอนตายยาก ร่วมกับผลิตภัณฑ์ พด. 7 ฉีดพ่นไล่แมลงศัตรูพืช (2) ช้างไล่คน คือการนำขวดเบียร์ช้างผูกกับนอตเหล็ก เมื่อลมพัดจะเกิดเสียงทำให้นักตกใจ (3) แผ่นซีดีไล่คน ว่าว ร่วมกับหุ่นไล่กา นักจะนึกว่ามีนกตัวใหญ่ และคนอยู่จึงไม่กล้าเข้ามาในแปลงแตงโม (4) เบ็ดราวไล่คน คือนำเบ็ดมาผูกกับเชือกล้อมรอบแปลงแตงโม อินทรีย์ เพราะโลหะปลายแหลมทำให้นัก หรืออีกา ไม่กล้าเข้ามาในแปลงพืช (5) การใช้ต้นไม้ หรือ ฟางเพื่อเป็นแนวกันลม เนื่องจากแตงโมไม่ชอบลม จึงต้องหาวัสดุกันลม และสิ่งปกคลุม เช่น ฟางข้าวที่ได้จากนาข้าวอินทรีย์ ปรับเปลี่ยนให้เหมาะสมตามพื้นที่ของเกษตรกรแต่ละราย **และการใช้เทคโนโลยีทันสมัยของคนรุ่นใหม่** ที่นำเทคโนโลยี การสื่อสารใหม่ๆ มาใช้ เช่น (1) การรับรองคุณภาพด้วยการติดบาร์โค้ดกับแตงโมที่ผลิตทุกลูก สามารถตรวจสอบย้อนกลับได้ถึงแปลงปลูก คนปลูก และวันปลูก ทำให้ขายในตลาดซูเปอร์

สโตร์ได้ (2) มีการแปรรูปสินค้าเป็น น้ำแดงโม แยมแดงโม และไอศกรีมแดงโม (3) การใช้ application line การรวมกลุ่ม ส่งต่อข้อมูล ข่าวสารต่างๆ ในการระหว่างขั้นตอนการผลิต (4) การใช้ facebook ในการเพิ่มช่องทางตลาด และการโฆษณาสื่อสารการตลาดแนวใหม่ (5) การซื้อขายออนไลน์ (6) การจัดกิจกรรมส่งเสริมการขาย เช่น มีการสาธิตการทำเมนูต่างๆจากแดงโม การแข่งขันการกินแดงโมและประมวลแดงโมอินทรีย์ การเพิ่มมูลค่าสินค้า เช่นปลูกแดงโมรูปหัวใจ ต้อนรับเทศกาลวันแห่งความรัก (7) ในอนาคตจะมีการทดลองใช้โดรนในการฉีดพ่นสารไล่แมลง

ปัจจุบันกลุ่มผู้ผลิตแดงโมอินทรีย์ปลูกยังเป็นที่รู้จักของผู้บริโภค มีคู่ค้าทำสัญญาสั่งซื้ออย่างต่อเนื่อง และผลิตแดงโมไม่ทันกับความต้องการของตลาด นอกจากนี้ทางกลุ่มยังได้รับเชิญไปเป็นวิทยากรต้นแบบแนะนำขั้นตอน วิธีการปลูกแดงโมปลอดสารพิษ เทคนิคการขายและช่องทางการตลาดออนไลน์ ในงานเกษตร 4.0 ยกระดับสู่มาตรฐานสินค้าเกษตรและอาหารด้วย

หลักการและแนวคิดของกลุ่ม มีขั้นตอนการพัฒนาจนกระทั่งได้รับการรับรอง 9 ขั้นตอน ดังนี้

1) วิเคราะห์สถานการณ์กลุ่ม เช่น การวิเคราะห์พื้นที่ที่มีความเหมาะสมในการปลูกพืชอะไร ซึ่งจะสามารถผลักดันให้เป็นสินค้าเฉพาะถิ่นและสร้างชื่อเสียงได้ จึงเลือกปลูกแดงโมอินทรีย์หลังการทำนาปี เพราะใช้น้ำน้อย ทนแล้ง เหมาะสมกับสภาพดินฟ้าอากาศในท้องถิ่น และเป็นพืชที่ชุมชนเคยปลูกจึงมีความคุ้นเคยแล้วยังปรากฏในคำขวัญของจังหวัด นอกจากนี้ยังคำนึงถึงการบริหารจัดการของกลุ่ม รูปแบบการผลิต การประเมินความเสี่ยงต่างๆ ในกระบวนการผลิตจนถึงการจัดจำหน่าย เพื่อกำหนดแผนการผลิตร่วมกัน

2) เรียนรู้ทำความเข้าใจมาตรฐานเกษตรอินทรีย์ โดยเข้ารับการอบรมของหน่วยงานต่างๆ และการถ่ายทอดกันในกลุ่ม

3) เรียนรู้กระบวนการ พี จี เอส กำหนดการประชุมทำความเข้าใจ และการวางแผนการบริหารงานในกลุ่ม ทุกรอบการผลิต และเมื่อสมาชิกมีความต้องการปรึกษาปัญหาต่างๆ และร่วมกันกำหนด กฎ กติกา กลุ่ม บทลงโทษ เพื่อให้การควบคุมมาตรฐานการผลิตเป็นไปอย่างเคร่งครัด

4) กลุ่มให้คำปรึกษา สมาชิกทุกคนให้คำมั่นสัญญาว่าจะปฏิบัติตามมาตรฐานเกษตรอินทรีย์ของกลุ่ม

5) กลุ่มจัดทำเอกสารที่จำเป็น เมื่อได้ร่วมปรึกษาหารือกันแล้วกลุ่มฯ จึงมอบหมายให้สมาชิกเขียนแผนการผลิตเกษตรอินทรีย์และแผนผังแปลง เพื่อความสะดวกในการบริหารจัดการเกี่ยวกับระยะเวลาการผลิต การบำรุงรักษา การเก็บเกี่ยว และจำนวนผลผลิตจากแต่ละแปลง

6) กลุ่มรวบรวมฐานข้อมูลสมาชิกทั้งหมดในกลุ่ม เพื่อขอขึ้นทะเบียนกับมูลนิธิเกษตรอินทรีย์ไทย การรวบรวมฐานข้อมูลสมาชิกทั้งหมด เช่น ชื่อ ที่อยู่ ตำแหน่งพื้นที่ปลูก ขนาดแปลง ประวัติการทำแปลง คุณภาพของผลผลิต และปริมาณผลผลิต นั้นเป็นประโยชน์ในการใช้พิจารณาโอกาส อุปสรรค จุดเด่น จุดด้อย ทำให้สามารถบริหารจัดการความเสี่ยง ในทุกรอบการประเมินผลได้ด้วย

7) ร่วมกันตรวจเยี่ยมฟาร์มเพื่อน และตัดสินใจให้การรับรอง แปลงผลิตทุกแปลงต้องได้รับการตรวจเต็มรูปแบบตามข้อกำหนด โดยใช้แบบตรวจประเมิน (checklists) อย่างน้อยปีละครั้ง นำผลการตรวจเข้าที่ประชุมกลุ่มให้คณะกรรมการตัดสินใจให้การรับรอง เกิดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ในระหว่างการตรวจเยี่ยม การร่วมกันวิเคราะห์ถึงปัญหาการผลิต และแนะแนวทางแก้ไขต่างๆ ทำให้เกิดการพัฒนากิจการการผลิตให้เข้าสู่มาตรฐาน และมีนวัตกรรมใหม่เพิ่มขึ้น ในเครือข่ายเกษตรกรที่ทำการตรวจเยี่ยมกัน

8) นำผลการตัดสินใจให้การรับรองขอขึ้นทะเบียนกับมูลนิธิเกษตรอินทรีย์ไทย กลุ่มจัดทำบัญชีผู้ได้รับการรับรองขอขึ้นทะเบียนกับมูลนิธิฯ

9) มูลนิธิเกษตรอินทรีย์ไทย ออกใบรับรองและให้รหัสการรับรอง อนุญาตให้ใช้เครื่องหมายการรับรอง ในระหว่างการจัดทำกระบวนการตั้งแต่ต้น โดยจะมีผู้แทนร่วมดำเนินการเป็นพี่เลี้ยง และติดตามประเมินผลกระบวนการรับรองของกลุ่ม

4.3 อธิบายบทบาทของแต่ละภาคส่วนที่เข้ามามีส่วนร่วมในการขับเคลื่อนการดำเนินโครงการ/ดำเนินงานในพื้นที่ โดยระบุกลุ่มผู้มีส่วนได้ส่วนเสียที่เกี่ยวข้องในการดำเนินโครงการ/ดำเนินงาน และอธิบายบทบาทของแต่ละภาคส่วน ว่าเป็นอย่างไร ต่อไปนี้

- เป็นกลไกหลัก (Key Actor)
- เป็นผู้ส่งเสริมสนับสนุน (Facilitator)
- เป็นผู้จัดการเครือข่าย (Network Manager)
- เป็นหุ้นส่วนความร่วมมือการทำงาน (Partnership)

กรมพัฒนาที่ดิน โดยกองวิจัยและพัฒนาการจัดการที่ดิน มีบทบาทเป็นกลไกหลัก (Key Actor) ในการก่อตั้งกลุ่มเกษตรกรอินทรีย์ โดยสนับสนุนทางด้านวิชาการ ให้คำแนะนำปรึกษา กระบวนการรับรองแบบมีส่วนร่วม พี จี เอส ช่วยเหลือในการปรับปรุงบำรุงดินให้มีความอุดมสมบูรณ์ และ สนับสนุนปัจจัยการผลิตที่จำเป็นและส่งเสริมการผลิตในระบบเกษตรอินทรีย์ จัดอบรมให้ความรู้หมอดินอาสา รวมทั้งการศึกษาวิถัย นวัตกรรม การปรับปรุงบำรุงดินและการใช้ประโยชน์ที่ดินให้เหมาะสมต่อศักยภาพของพื้นที่ และมี **สถานีพัฒนาที่ดินยโสธร** มีบทบาทร่วมสนับสนุนเมล็ดพันธุ์พืชตระกูลถั่ว เช่น ปอเทือง ถั่วพรี ปลูกแล้วไถกลบเพื่อการปรับปรุงบำรุงดิน ให้ดินมีความอุดมสมบูรณ์เพียงพอที่จะปลูกพืชโดยไม่พึ่งปุ๋ยเคมี ดำเนินการพัฒนาแหล่งน้ำเพื่อการอนุรักษ์ดินและน้ำ โดยการขุดลอกหนอง หมู่ 10 ตำบลลุมพุก อำเภอคำเขื่อนแก้ว จังหวัดยโสธร และสร้างแหล่งน้ำไร่นานอกเขตชลประทาน อำเภอคำเขื่อนแก้ว จำนวน 50 บ่อ สนับสนุนผลิตภัณฑ์ชีวภาพ สารเร่ง พด. สำหรับการทำสารสกัดอินทรีย์เพื่อบำรุงต้นพืช และการทำสารสกัดอินทรีย์สมุนไพรไล่แมลง และการทำปุ๋ยอินทรีย์ การฝึกอบรมให้ความรู้แก่หมอดินอาสา และเกษตรกร ให้คำแนะนำ และเป็นพี่เลี้ยงในกระบวนการขอรับรองมาตรฐานเกษตรอินทรีย์แบบมีส่วนร่วม พี จี เอส รวมถึงให้บริการวิเคราะห์ดิน อบรมความรู้คำปรึกษาการพัฒนาที่ดิน การใช้ประโยชน์ที่ดินอย่างเหมาะสม

เพื่อสร้างการมีส่วนร่วมของเครือข่ายในการดำเนินการโครงการฯ ในพื้นที่ให้เข้มแข็ง โดยการมีส่วนร่วมของภาคส่วนต่างๆ ร่วมเป็นเครือข่ายที่เข้มแข็งสามารถสร้างอาชีพปลูกแตงโมที่มีความมั่นคง มั่งคั่ง และยั่งยืน โดยมี **ผู้ว่าราชการจังหวัดยโสธร** เป็นผู้ส่งเสริมสนับสนุน (Facilitator) ด้านการตลาดของสินค้าและผลิตภัณฑ์เกษตรอินทรีย์ กำหนดมาตรฐานขั้นต้นของจังหวัด จัดให้มีตลาดนัดสีเขียวทุกวันสลับกันไปประชุมชนต่าง ทำให้ผลผลิตเกษตรอินทรีย์สามารถเก็บขายได้ทุกวัน ตลอดจนการส่งเสริมการขาย เพิ่มโอกาสทางการตลาด ให้การสนับสนุนเกษตรอินทรีย์ในระดับจังหวัดอย่างมีระบบ ตั้งแต่ต้นน้ำ กลางน้ำ ปลายน้ำ โดยการบูรณาการองค์การราชการ เช่น กรมส่งเสริมการเกษตร กรมการข้าว กรมส่งเสริมสหกรณ์ ฯลฯ และองค์กรเอกชนต่างๆ ในระดับจังหวัด **นอกจากนี้** **องค์การบริหารส่วนตำบล** ร่วมขับเคลื่อนกระบวนการแผนชุมชน รับผิดชอบดูแลกิจการ กิจกรรมต่างๆ ที่เกิดขึ้นในชุมชน เช่น การรณรงค์ไม่เผาตอซัง และสนับสนุนรถไถดินบริการเกษตรกรในชุมชน เปิดเวทีให้เกษตรกรร่วมคิด ร่วมตัดสินใจ โดย **มูลนิธิเกษตรอินทรีย์ไทย** ให้คำแนะนำในขั้นตอน กระบวนการผลิต และการควบคุมคุณภาพสินค้าในทุกขั้นตอน ให้การรับรองมาตรฐานเกษตรอินทรีย์ พีจีเอส

เครือข่ายภาคประชาชนประกอบด้วย**กลุ่มผู้ผลิตแตงโมอินทรีย์ปลูกอັก** มีบทบาทในการประสานเชื่อมโยงสมาชิก บริหารจัดการระบบการผลิตและจำหน่าย แบ่งปันผลประโยชน์ให้กับสมาชิก เป็นหุ้นส่วนบูรณาการความร่วมมือจากทุกภาคส่วน และ**หมอดินอาสาประจำหมู่บ้าน ตำบล และอำเภอ** ในท้องที่ช่วยประสานงานความร่วมมือต่างๆ ระหว่างหน่วยงานภาครัฐ ภาคเอกชน ถ่ายทอดความรู้ด้านการพัฒนาที่ดิน เช่น การวิเคราะห์ดิน การปรับปรุงบำรุงดิน การอนุรักษ์ดินและน้ำ การทำเกษตรอินทรีย์ การใช้ผลิตภัณฑ์ชีวภาพในการเกษตร เป็นแกนนำในการผลิตและการพัฒนาระดับมาตรฐานสินค้าเกษตร และได้มีการร่วมมือกับ **สำนักงานมาตรฐานสินค้าเกษตรและอาหารแห่งชาติ (มกอช.)** รับรองมาตรฐาน organic Thailand เพื่อสร้างแบรนด์สินค้าคุณภาพให้ตลาดยอมรับ นอกจากนี้ ยังได้ร่วมมือกับสถาบันการศึกษา เช่น **วิทยาลัยเกษตรและเทคโนโลยียโสธร** ค้นคว้าวิธีแปรรูปแตงโมเป็นผลิตภัณฑ์ต่างๆ ที่ช่วยเพิ่มมูลค่าและยืดอายุการเก็บรักษาได้ และมหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช (มสธ.) จัดฝึกอบรมหลักสูตรเกษตรอินทรีย์ วิถีพอเพียง มีเกษตรกรที่สนใจสมัครเข้าเรียน จำนวน 393 ราย

4.4 การสร้างกระบวนการแรกเปลี่ยนเรียนรู้

กรมพัฒนาที่ดินได้สร้างกระบวนการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ เพื่อให้ภาคีเครือข่ายทั้งภาคประชาชน ภาครัฐ ภาคเอกชน ภาคท้องถิ่น สถาบันการศึกษา และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องที่เข้ามามีส่วนร่วมผลักดันให้การดำเนินโครงการบรรลุผลสำเร็จตามเป้าหมาย โดยการสื่อสาร/ประชาสัมพันธ์เพื่อเผยแพร่ผลการดำเนินโครงการต่อสาธารณะดังนี้

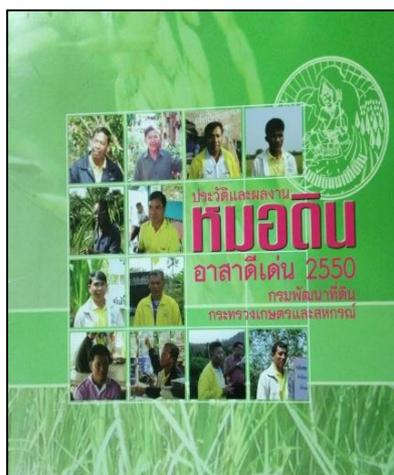
1) การคัดเลือกหมอดินอาสาที่มีผลงานเด่นใน 3 สาขา คือ สาขาการอนุรักษ์ดินและน้ำ สาขาการใช้ประโยชน์หญ้าแฝกเพื่อการเกษตร และสาขาการปรับปรุงบำรุงดิน เป็นหมอดินอาสาดีเด่นในแต่ละสาขา และมอบโล่รางวัลให้ เพื่อเป็นการยกย่องเชิดชูเกียรติ โดยจัดเวทีให้หมอดินอาสาดีเด่น มีการเสวนาถ่ายทอดประสบการณ์ต่างๆ ให้หมอดินอาสาและประชาชนทั่วไปได้รับฟัง ในงานวันสถาปนากรมพัฒนาที่ดินเป็นประจำทุกปี

2) เผยแพร่วิชาการด้านการจัดการดินและการเกษตรกรรม ให้แก่หน่วยงาน สถาบันการศึกษา และกลุ่มเกษตรกรในที่ต่างๆ

3) จัดทำโปสเตอร์เผยแพร่ประชาสัมพันธ์ และเผยแพร่ผลงานของหมอดินอาสา ลงหนังสือวารสารอนุรักษ์ดินและน้ำ ซึ่งมีสมาชิกอ่านทั่วประเทศหรือการจัดนิทรรศการของหมอดิน และการทำเกษตรอินทรีย์ร่วมกับภาคส่วนต่างๆ

5.การพัฒนาหรือประยุกต์ใช้องค์ความรู้ หรือนวัตกรรม เทคโนโลยี ในการดำเนินโครงการ (5 คะแนน)

กรมพัฒนาที่ดินได้รวบรวมทะเบียนรายชื่อหมอดินอาสาและจัดทำเป็นฐานข้อมูลเครือข่ายหมอดินอาสา มีการปรับปรุง ตรวจสอบความถูกต้องของข้อมูลเพื่อให้ฐานข้อมูลดังกล่าวเป็นระบบฐานข้อมูลที่ต้องการและทันสมัย ทั้งนี้ มีแผนดำเนินการพัฒนาปรับปรุงข้อมูลหมอดินอาสา สำหรับการบริหารจัดการเครือข่าย โดยมีแผนการปรับปรุงระบบฐานข้อมูลให้ถูกต้องและเป็นปัจจุบันทุกๆ 1 ปี ซึ่งได้วางแผนการใช้ประโยชน์จากทะเบียนรายชื่อหมอดินอาสา ผู้สนใจสามารถเข้าถึงฐานข้อมูลเครือข่ายหมอดินอาสาได้จากเว็บไซต์ของกรมพัฒนาที่ดิน นอกจากนี้ ฐานข้อมูลดังกล่าวจะใช้ในการแจ้งประชาสัมพันธ์ หรือประสานงานกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ทั้งในระดับองค์การบริหารส่วนตำบล องค์การบริหารส่วนจังหวัด ให้ได้รับทราบข้อมูล ความเชี่ยวชาญของหมอดินอาสา ได้แก่ ความเชี่ยวชาญในพืชที่ผลิต การใช้ประโยชน์หญ้าแฝก การปรับปรุงบำรุงดิน การอนุรักษ์ดินและน้ำ การผลิตเกษตรอินทรีย์ การผลิตเมล็ดพันธุ์ การใช้หลักเศรษฐกิจพอเพียง การทำเกษตรทฤษฎีใหม่ ทั้งนี้ประวัติความสำเร็จของหมอดินอาสาแต่ละท่าน สามารถใช้ประกอบการพิจารณาคัดเลือกกรรมการ หรือผู้ปฏิบัติงานให้กับองค์กร หรือสมาคมต่างๆ ได้แก่ สมาคมโรงสี กลุ่มเกษตรกรผู้ผลิตสินค้าเกษตรปลอดภัย สมาคมชาวไร่อ้อยแห่งประเทศไทย และสภาเกษตรกร เป็นต้น (เว็บไซต์หมอดินอาสา mordin.ddd.go.th) (เอกสารแนบ 5)

ปัจจุบันได้ทำแอปพลิเคชันฐานข้อมูลทะเบียนเกษตรกรอินทรีย์ ซึ่งผู้สนใจทั่วไป สามารถศึกษาหาความรู้ และข้อมูลเพิ่มเติมได้ที่ <http://kno1s.me/pgs/> การนำองค์ความรู้ เครื่องมือ เทคโนโลยีหรือแอปพลิเคชันต่างๆ มาใช้ในการทำงานแบบมีส่วนร่วม สามารถเพิ่มประสิทธิภาพในการติดต่อสื่อสารองค์ความรู้ได้เพิ่มมากขึ้น รวดเร็วทันสมัย เช่นการเตือนสมาชิกในกลุ่มผลิตแตงโมอินทรีย์ เรื่องพยากรณ์อากาศ ฝนตก โรคแมลงระบาด ราคาสินค้า อีกทั้งปัจจุบันยังมีการพัฒนาการขายสินค้าอินทรีย์ออนไลน์ เพื่อให้สมาชิกผลผลิตเกษตรกรอินทรีย์ขายของได้สะดวกขึ้น ผู้บริโภคมั่นใจในเรื่องคุณภาพ ราคา

มิติที่ 3: การบรรลุผลสำเร็จ

6. การสรุปบทเรียนความสำเร็จหรือผลประโยชน์ที่ได้รับจากการบรรลุเป้าหมายของการพัฒนา (25 คะแนน)

6.1 สรุปความสำเร็จหรือประโยชน์ที่ได้รับ ปัญหา/อุปสรรค และปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการดำเนินงาน

ผลสำเร็จและประโยชน์ที่ได้รับจากการดำเนินโครงการปลูกอ้อยท้องถิ่น หมอดินอินทรีย์ วิถีโยธธรร ทั้งในเศรษฐกิจ หรือเชิงสังคม เป็นเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ ที่ได้รับเชิงประจักษ์ คือ

เชิงเศรษฐกิจ

1) เกษตรกรมีอำนาจในการตัดสินใจ (Empowerment) ที่สามารถกำหนดราคาผลผลิตได้เองและทำสัญญาขายต่อเนื่งกับผู้บริโภคได้ จากพลังของการรวมกลุ่มผลิตสินค้าที่ผ่านมาตรฐานเกษตรอินทรีย์ ไม่ประสบกับปัญหาความผันผวนของราคาผลผลิต หรือถูกกดราคาจากพ่อค้าคนกลางเช่นในอดีต ตัวอย่างเช่น เกษตรกรสมาชิกในกลุ่มผู้ผลิตแตงโมอินทรีย์ปลูกอ้อยมีรายได้เพิ่มขึ้นประมาณ 10,000 บาท/ไร่ ได้กำไรมากกว่าการปลูกข้าวสองเท่า ทำให้เกษตรกรลืมตาอ้าปากได้ ไม่เป็นหนี้สินจากการประกอบอาชีพเกษตร และมีกำลังใจที่จะพัฒนาคุณภาพสินค้าและคุณภาพชีวิตเกษตรกรดีขึ้น

2) เกษตรกรมีรายได้จากการทำเกษตรอินทรีย์เพิ่มขึ้น ร้อยละ 20 ต่อปี จากข้อมูลในพื้นที่จังหวัดโยธธรรที่มีการทำเกษตรอินทรีย์ มีรายได้ 20,156 บาท แต่มีรายจ่ายเพียง 3,229 บาท และกลุ่มที่อยู่ในระบบการผลิตแบบเคมี มีรายได้เฉลี่ย 20,444 บาท/ครอบครัว/เดือน และมีรายจ่ายเฉลี่ย 22,227 บาท/ครอบครัว/เดือน กลุ่มที่เป็นสมาชิกในระบบอินทรีย์มีรายจ่ายน้อยกว่าเนื่องจากต้นทุนการผลิตที่ต่ำกว่า (โดยสกว.ฝ่ายวิจัยเพื่อท้องถิ่น)

3) ระบบการรับรองแบบมีส่วนร่วม PGS สามารถเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันให้แก่เกษตรกรอินทรีย์ ด้วยการลดต้นทุนในการรับรองมาตรฐานเกษตรอินทรีย์ และลดต้นทุนปัจจัยการผลิตจากภายนอก (ปุ๋ยเคมี ยาปราบศัตรูพืช ยาฆ่าหญ้า เมล็ดพันธุ์พืชและพันธุ์สัตว์) มาใช้ปัจจัยการผลิตภายในฟาร์มของตนเอง แทนหรือภายในกลุ่มมากที่สุด การทำเกษตรอินทรีย์ทำให้เกษตรกรเลิกใช้ปุ๋ยเคมีและยากำจัดศัตรูพืช โดยการใช้ปุ๋ยที่ผลิตเอง ส่งผลให้ลดต้นทุนซื้อปุ๋ยเคมีและสารเคมีทางการเกษตรเพียง 720 บาทต่อไร่ คิดเป็นมูลค่าประมาณ 400,000 บาทต่อปี (เกษตรกร 220 ราย 573 ไร่)

4) ลดปริมาณเศษวัสดุเหลือใช้ทางการเกษตรในไร่นา จำนวน 43 ล้านตันทั่วประเทศ โดยเกษตรกรในจังหวัดโยธธรรสามารถนำไปใช้ประโยชน์ในการทำปุ๋ยหมัก/ปุ๋ยชีวภาพเพื่อใช้เองและจำหน่าย จำนวน 1,870 ครัวเรือน

5) การใช้พืชปุ๋ยสด (ปอเทือง) เพื่อปรับปรุงบำรุงดินในพื้นที่จังหวัดโยธธรร จำนวน 1,500 ไร่ โดยการไถกลบจะได้อินทรีย์วัตถุ จำนวน 475 กิโลกรัมต่อไร่ คิดเป็นมูลค่าจำนวน 940 บาทต่อไร่

6) การไถกลบตอซังในพื้นที่ปลูกข้าวร่วมกับการใช้ผลิตภัณฑ์น้ำหมักชีวภาพ (พด. 2) ลดการเผาทั้งเศษวัสดุเหลือใช้ทางการเกษตร ซึ่งทำให้ดินต้องสูญเสียธาตุอาหารหลักที่มีไนโตรเจนในปริมาณ 6-9 กิโลกรัมต่อไร่ ฟอสฟอรัส 0.8 กิโลกรัมต่อไร่ และโพแทสเซียม 15.6 กิโลกรัมต่อไร่

เชิงคุณภาพ/เชิงปริมาณ

- 1) เกิดกลุ่มผู้ผลิตแตงโมอินทรีย์ปลูกฮักขึ้นและกลุ่มมีความเข้มแข็ง จากจำนวนสมาชิกที่เพิ่มขึ้น จาก 50 ราย เพิ่มขึ้น 220 ราย มีพื้นที่เกษตรอินทรีย์เพิ่มเป็น 573 ไร่ ในปี พ.ศ. 2560 มีเกษตรกรที่ผ่านการรับรอง 16 ราย ครอบคลุมพื้นที่เกษตรอินทรีย์ 145 ไร่ และที่ขอรับการรับรองเพิ่มเติม 30 ราย มีชนิดพืชอินทรีย์ที่ผ่านการรับรองเกษตรอินทรีย์เพิ่มขึ้นอีก 6 ชนิด นอกจาก ข้าว และแตงโม คือ อินทผาลัม มันแกว มันทะ มะนาว ฝรั่งอินโด แก้วมังกร
- 2) ปัจจุบันมีเกษตรกรในจังหวัดยโสธรที่รอขึ้นทะเบียนรับรองมาตรฐานเกษตรอินทรีย์ ในโครงการเกษตรอินทรีย์แบบมีส่วนร่วมจำนวน 36 กลุ่ม เกษตรกร 452 ราย พื้นที่เกษตรอินทรีย์ทั้งสิ้น 6,808 ไร่
- 3) เกษตรกรหรือประชาชนทั่วไปมีสุขภาพที่ดีขึ้นพบว่า ผลการตรวจสอบสารพิษตกค้างในเลือดสูงกว่าค่ามาตรฐานที่กำหนด มีจำนวนลดลงร้อยละ 78.57-100
- 4) เกิดต้นแบบธนาคารปุ๋ยอินทรีย์ และธนาคารเมล็ดพันธุ์พืชปุ๋ยสดทั่วประเทศ จำนวน 87 ธนาคารเป็นปัจจัยการผลิตในระบบเกษตรอินทรีย์ ที่ประสบความสำเร็จ
- 5) เกิดแบรนด์ผลิตภัณฑ์เกษตรอินทรีย์ที่มีคุณภาพผ่านการรับรองพีจีเอส ซึ่งผู้บริโภคให้การยอมรับ และมีความพึงพอใจต่อพีจีเอส ร้อยละ 100

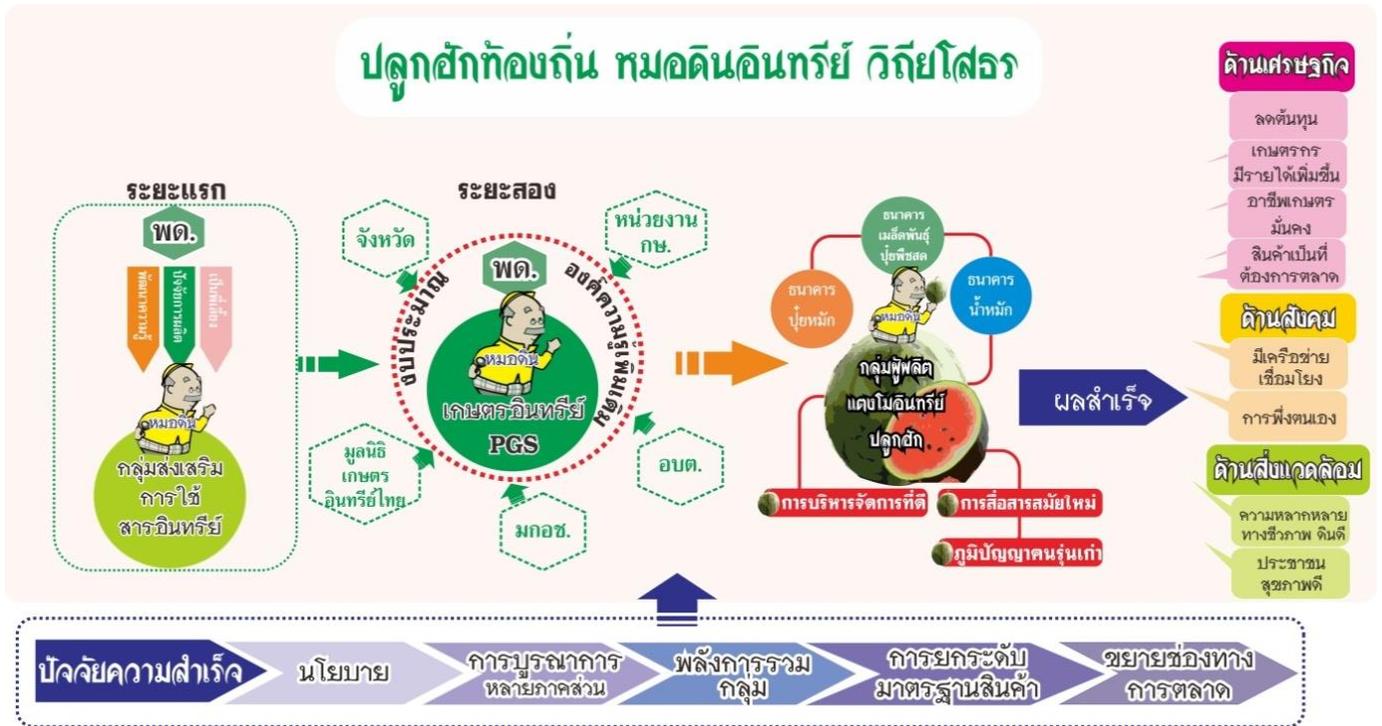
เชิงสิ่งแวดล้อม

- 1) มีความหลากหลายทางชีวภาพในท้องถิ่นเพิ่มขึ้น โดยพบ ปูนา ไล่เดือน แมงมุม แมลงปอ ในแปลงปลูกแตงโม ซึ่งเป็นดัชนีชี้วัดความสมดุลของระบบนิเวศ บ่งบอกถึงความอุดมสมบูรณ์ของทรัพยากรธรรมชาติได้รับการฟื้นฟู

ปัญหา/อุปสรรค

- 1) การจำแนกผู้มีส่วนได้ส่วนเสียไม่ครบถ้วน ทำให้เมื่อดำเนินการไปแล้ว พบปัญหาการยอมรับจากภาคส่วนต่างๆ ในชุมชน หรือพื้นที่ส่งผลกระทบต่อความร่วมมือในการดำเนินกิจกรรมร่วมกัน
- 2) การมอบหมายบทบาทหน้าที่ให้กับภาคส่วนต่างๆ ที่เกี่ยวข้องไม่ชัดเจน พบปัญหาการทำงานซ้ำซ้อนควรทำข้อตกลงร่วมกัน
- 3) บุคลากรควรได้รับการปลูกฝังค่านิยม และวัฒนธรรมองค์กรในการดำเนินการเปิดระบบการบริหารราชการแบบมีส่วนร่วมในทุกระดับทุกกลุ่ม
- 4) เจ้าหน้าที่จากหน่วยงานภาครัฐไม่เข้าใจบทบาทหน้าที่เป็น Facilitator ส่งผลต่อการสนับสนุนการดำเนินโครงการฯ ทำให้ต้องใช้เวลาสร้างความรู้ ความเข้าใจให้เป็นไปในทิศทางเดียวกัน
- 5) การสนับสนุนปัจจัยการผลิตมีความล่าช้าในช่วงเริ่มต้น รวมทั้งเครื่องมือ วัสดุ อุปกรณ์ ซึ่งอาจหาได้ยากในท้องถิ่น

6.2 จัดทำตัวแบบ (Model) ในการขับเคลื่อนการทำงานแบบมีส่วนร่วมอย่างเป็นรูปธรรมชัดเจน

7. ความพึงพอใจของประชาชนหรือผู้มีส่วนได้ส่วนเสียที่เกี่ยวข้องในบทบาทการเข้ามามีส่วนร่วมในการบริหารราชการ (10 คะแนน)

- ไม่มี
 มี (โปรดระบุ และแนบเอกสารประกอบ)

- จำนวนตัวอย่างประชากรที่สำรวจ จำนวน784..... ตัวอย่าง
คือจำนวนเกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการเกษตรอินทรีย์แบบมีส่วนร่วมของจังหวัดยโสธร
- แบบสำรวจที่ใช้ในการสำรวจความพึงพอใจ จำนวน140..... ชุด
คือตัวอย่างร้อยละ 30 ที่สุ่มจากประชากรเกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการเกษตรอินทรีย์แบบ
มีส่วนร่วมของจังหวัดยโสธร
- ค่าเฉลี่ยร้อยละความพึงพอใจของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียที่เกี่ยวข้อง....98.80.....

การสำรวจดำเนินการในพื้นที่รับผิดชอบของสถานีพัฒนาที่ดินจังหวัดยโสธร โดยการจัดทำแบบสอบถามความพึงพอใจของผู้มีส่วนได้ ส่วนเสียในกระบวนการดำเนินโครงการ ใน 2 หัวข้อ คือ ความพึงพอใจการเข้ามามีบทบาทร่วมดำเนินการกับกรมพัฒนาที่ดิน และ ความพึงพอใจระบบการรับรองมาตรฐานเกษตรอินทรีย์แบบมีส่วนร่วม แบ่งระดับความพึงพอใจเป็น 5 ระดับ คือ ระดับความพึงพอใจมากที่สุด ระดับความพึงพอใจมาก ระดับความพึงพอใจปานกลาง ระดับความพึงพอใจน้อย และระดับความพึงพอใจน้อยที่สุด

ผลการศึกษาพบว่าค่าเฉลี่ยร้อยละความพึงพอใจของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียที่เกี่ยวข้องมีค่าร้อยละ 98.8 สำหรับการเข้ามามีบทบาทร่วมดำเนินการกับกรมพัฒนาที่ดินมีค่าเฉลี่ยความพึงพอใจเท่ากับร้อยละ 98.7 และระบบการรับรองมาตรฐานเกษตรอินทรีย์แบบมีส่วนร่วมมีค่าเฉลี่ยความพึงพอใจเท่ากับร้อยละ 97.9

ข้าพเจ้าขอรับรองว่า ข้อความที่ระบุไว้ในใบสมัครนี้เป็นความจริงและครบถ้วน

ข้าพเจ้าทราบดีว่า หากระบุข้อมูลหรือส่งเอกสารที่ผิดจากความเป็นจริง จะเป็นสาเหตุให้ ถูกตัดสิทธิ์ในการได้รับการประเมินเพื่อรับรางวัลเลิศรัฐ สาขาการบริหารราชการแบบมีส่วนร่วม ประจำปี พ.ศ. 2561 และข้าพเจ้ายอมรับการตัดสินใจของคณะกรรมการ ว่าถือเป็นที่สุด

ลงชื่อ
(นายสุรเดช เดียวตระกูล)
ตำแหน่ง **อธิบดีกรมพัฒนาที่ดิน**
วันที่ ๒๖ / ๑๐ / ๒๕๖๑